בעזהשי"ת

קונְטְרֵס

שִׂמְחָה אִיז דִי גְרֶעסְטֶע זַאךְ

ווִי עֶס ווֶוערְט עֶרְקְלֶערְט אַז דֶער עִיקָר גְרוֹיסְקֵייט אוּן שֵׁיינְקֵייט פוּן אַ אִיד אִיז, ווֶוען עֶר דֶערְהַאלְט זִיךְ בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, ווֶוען עֶס גֵייט אִיבֶּער אוֹיף אִים שְׁוֶוערִיקֵייטְן רַחְמָנָא לִצְלָן.

פָאַרְגֶעלֶערְנְט דוּרְךְ

כְּבוֹד קְדוּשַׁת הָרַב הַצַּדִיק מוֹהֲרָא"ש זי"ע

לֵיל שִׁשִׁי תְּצַוֶה תשע"ג

גֶעבּוֹיעֶט אוֹיף דִי ווֶוערְטֶער פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן, אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבִּי נַחְמָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

אוּן אוֹיף דִי ווֶוערְטֶער פוּן זַיין תַּלְמִיד, מוֹרֵינוּ הַגָּאוֹן הַקָדוֹשׁ

רַבִּי נָתָן מִבְּרֶסְלֶב, זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ

אוּן עֶס אִיז צוּזַאמְגֶעפְלָאכְטְן מִיט פְּסוּקִים פוּן תּוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים, אוּן מַאֲמָרִים פוּן אוּנְזֶערֶע הֵיילִיגֶע חֲכָמִים פוּן גְמָרָא אוּן מִדְרָשִׁים אוּן הֵיילִיגְן זוֹהַר.

עֶס אִיז גֶעבְּרֶענְגְט גֶעוָוארְן צוּם דְרוּק
דוּרְךְ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב – נוּא יָארְק יצ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש
וויליאמסבורג
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש
באראפארק
4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש
קרית יואל
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש
קרית יואל
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש
בלומינגראוו
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש
מאנסי
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש
ירושלים
רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

היכל הקודש
בני ברק
רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715

נדפס ע"י
קרן הדפסה
היכל הקודש
2623 State Route 52
Liberty, NY 12754
718.387.2691
www.BreslevCenter.com

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב
212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב
212.444.9169

שִׂמְחָה אִיז דִי גְרֶעסְטֶע זַאךְ!

א.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן כד): אַ מֶענְטְשׁ דַארְף זִיךְ צְוִוינְגֶען מִיט אַלֶע כּוֹחוֹת צוּ זַיין שְׁטֶענְדִיג פְרֵיילִיךְ; וַוייל אַלֶע צָרוֹת אוּן מַחְלוֹקֶת [בִּפְרַט אִין שְׁטוּבּ] קוּמְט נָאר וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז טְרוֹיעֶרִיג אוּן צוּבְּרָאכְן, וָואס דוּרְכְדֶעם וֶוערְט אִים זַיין קָאפּ זֵייעֶר קְלֵיין אוּן אַיינְגֶעצוֹיגְן, מְמֵילָא נֶעמְט עֶר זִיךְ אוֹיף זַיין וַוייבּ, אוּן עֶר הָאט שְׁטֶענְדִיג טַעֲנוֹת אוֹיף אִיר, אוּן דוּרְכְדֶעם אִיז עֶר זִיךְ אַלֵיין גוֹרֵם צָרוֹת וְכוּ', אָבֶּער וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז

פְרֵיילִיךְ אִיז עֶר נִישְׁט מְדַקְדֵק אִין שְׁטוּבּ, אוּן עֶס אִיז גָארְנִישְׁט אַז דִי שְׁטוּבּ אִיז אִיבֶּערְגֶעקֶערְט.

עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ אִיד צְוִוישְׁן 'אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ': רֶבִּי אַהֲרֹן קוּבְּלִיטְשֶׁער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ [דֶער שְׁוֶוער פוּן הָרַב הַחָסִיד רֶבִּי לֵוִי יִצְחָק בֶּענְדֶער זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה], עֶר אִיז גֶעוֶוען זֵייעֶר אָרוּם, עֶר הָאט גֶעהַאט בַּיי זִיךְ אִין שְׁטוּבּ נָאר הַארְטֶע בְּרוֹיט, [הָאט עֶר גֶעמַאכְט דֶערְפוּן טָאסְט אוּן אַרוֹיפְגֶערִיבְּן קְנָאבְּל אוֹיף דֶעם] אוּן טֵיי, דָאס הָאט מֶען גֶעגֶעסְן אוּן גֶעטְרוּנְקֶן, אָבֶּער עֶר הָאט גֶעהַאט אַזַא לֶעכְטִיגֶע צוּרָה [אוֹיךְ אִיז עֶר גֶעוֶוען אַ הוֹיכֶער אוּן גֶעזוּנְטֶער מֶענְטְשׁ], כְּאִילוּ אֵיינֶער וָואס הָאט יֶעצְט גֶעגֶעסְן אַ פוּלֶע פָארְצִיֶע בְּהֵמָה פְלֵיישׁ.

עֶר הָאט גֶעהַאט אִין זִיךְ זֵייעֶר שְׁטַארְק דִי מִדָה פוּן 'שִׂמְחָה', אַז עֶר הָאט פְרֵיילִיךְ גֶעמַאכְט יֶעדְן אִיד [אֲפִילוּ לְהַבְדִיל גוֹיִם], עֶר פְלֶעגְט טַאנְצְן אוּן פְרֵיילִיךְ מַאכְן בַּיי יֶעדֶע חֲתוּנָה, אַזוֹי וַוייט אַז דֶער מֶעְיָאר פוּן דֶעם שְׁטֶעטְל 'קוּבְּלִיטְשׁ' הָאט אִים אַמָאל גֶעגֶעבְּן אַ מַתָּנָה אַ קוּה, וָואס דָאס אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען פַאר אִים אַ גַאנְצֶע פַארְמֶעגְן, וַוייל אַ

קוּה גֶעט מִילְךְ, אוּן פוּן דִי מִילְךְ הָאט מֶען גֶעמַאכְט קֶעז מִיט סְמֵייטֶע אוּן פּוּטֶער.

זַיין וַוייבּ פְּלֶעגְט אִים פְּרֶעגְן [פַאר עֶר הָאט גֶעהַאט דֶעם קוּה]: אַהֲרֹן! וָואס פְּרֵייסְטוּ דִיךְ אַזוֹי שְׁטַארְק? דִי קִינְדֶער הָאבְּן דָאךְ נָאר הַארְטֶע בְּרוֹיט מִיט קְנָאבְּל, אוּן אַבִּיסְל טֵיי?! הָאט עֶר אִיר גֶעזָאגְט: דוּ גְלֵייבְּסְט אַז עֶס וֶועט נָאךְ אַמָאל זַיין גוּט? זָאגְט זִי: אַוַודַאי! זָאגְט עֶר: אוּן דֶעמָאלְטְס וֶועט מֶען שׁוֹין קֶענֶען זַיין פְרֵיילִיךְ? זָאגְט זִי: אַז מֶען וֶועט הָאבְּן גֶעלְט אוּן קְלֵיידוּנְג פַאר דִי קִינְדֶער אַוַודַאי וֶועל אִיךְ זַיין פְרֵיילִיךְ! זָאגְט עֶר אִיר: "אִיךְ בָּארְג זִיךְ שׁוֹין יֶעצְט אוֹיס שִׂמְחָה פוּן דֶעמָאלְטְס".

זַיין סֵדֶר אִיז גֶעוֶוען אַז עֶר הָאט גֶעדַאוֶונְט גְלַייךְ צוּפְרִי 'וָתִיקִין', נָאכְדֶעם הָאט עֶר זִיךְ אוֹיסְגֶעפּוּצְט דִי שִׁיךְ, אוּן זִיךְ מְסַדֵר גֶעוֶוען דִי בְּגָדִים, אוּן גֶענוּמֶען אַ טַאשְׁקֶע אוּן אַרַיינְגֶעלֵייגְט דָארְטְן סְפָרִים, אַזוֹי פְלֶעגְט עֶר אַוֶועק גֵיין יֶעדְן טָאג פוּן שְׁטוּבּ, זַיין וַוייבּ אִיז גֶעוֶוען אַ תְּמִימוּת'דִיגֶע פְרוֹי פְּלֶעגְט זִי אִים פְּרֶעגְן: אַהֲרֹן! ווּאוּ גֵייסְטוּ? זָאגְט עֶר: אִיךְ הָאבּ גֶעשֶׁעפְטְן צוּ מַאכְן. אוּן עֶר

איז אַוֶועק גֶעגַאנְגֶען לֶערְנֶען אִין שׁוּהְל אָדֶער אִין פֶּעלְד, בַּיינַאכְט אִיז עֶר צוּרִיק גֶעקוּמֶען.

וַיְהִי הַיּוֹם, דִי וַוייבּ גֵייט אַרוֹיס אִין מַארְק אַיינְקוֹיפְן עֶפֶּעס, אוּן זִי הָאט צוּגֶעבּוּנְדְן בִּיז דֶערְוַוייל דִי קוּה מִיט אַ שְׁטְרִיק אַז עֶס זָאל נִישְׁט אַנְטְלוֹיפְן, אוּן וֶוען זִי קוּמְט צוּרִיק, זֶעהְט זִי צוּ אִיר גְרוֹיס וֵוייטָאג, אַז דִי קוּה לִיגְט דָארְט אוֹיסְגֶעצוֹיגְן טוֹיטֶערְהֵייט, עֶס הָאט זִיךְ אַרוּמְגֶעדְרֵייט אַרוּם דִי שְׁטְרִיק אוּן זִיךְ דֶערְשְׁטִיקְט, זִי אִיז גֶעוָוארְן דֶערְפוּן זֵייעֶר צוּבְּרָאכְן, אוּן וֶוען עֶר אִיז אַהֵיימְגֶעקוּמֶען מִיט גְרוֹיס שִׂמְחָה אַזוֹי וִוי זַיין שְׁטֵייגֶער, טְרֶעפְט עֶר זַיין וַוייבּ אוּן דִי טֶעכְטֶער וֵויינֶען בִּיטֶערְלִיךְ: דִי גַאנְצֶע עֲשִׁירוּת וָואס מִיר הָאבְּן גֶעהַאט אִיז אִין אֵיין מִינוּט פַארְלוֹירְן גֶעוָוארְן, וַוייל דִי קוּה אִיז גֶעשְׁטָארְבְּן. הֵייבְּט עֶר אוֹיף זַיינֶע צְוֵויי הֶענְט אוּן רוּפְט זִיךְ אָן: "דַאנְקֶען גָאט אַז נָאר דִי קוּה אִיז גֶעשְׁטָארְבְּן, אוּן נִישְׁט חַס וְשָׁלוֹם אַ קִינְד".

וֶוען מֶען הָאט אִים גֶענוּמֶען אִין מִילִיטֶער בַּיי דִי רוּסִישֶׁע רֶעגִירוּנְג, אִיז פּוּנְקְט דֶעמָאלְטְס אַרוֹיסְגֶעקוּמֶען אַ

גֶעזֶען, אַז וֶוער עֶס הָאט קִינְדֶער קֶען בַּאפְרַייט וֶוערְן פוּן מִילִיטֶער, אָבֶּער אַזוֹי וִוי עֶר אִיז שׁוֹין גֶעוֶוען אִין מִילִיטֶער, אִיז זַיין טַאטֶע גֶעגַאנְגֶען צוּ דִי בַּאזֶע וואוּ עֶר אִיז גֶעוֶוען, אוּן גֶעזָאגְט פַאר דֶעם הוֹיפְּט, אַז זַיין זוּהְן אַהֲרֹן הָאט קִינְדֶער אוּן מֶען זָאל אִים בַּאפְרֵייעֶן, הָאט מֶען אִים גֶעגֶעבְּן אַ בַּאפְרַייאוּנְג, יֶעצְט הָאט מֶען אִים גֶעדַארְפְט גֵיין זוּכֶען צְווִישְׁן דִי טוֹיזֶענְטֶער גוֹיִם...

דֶער סֵדֶר אִיז גֶעוֶוען אַז בַּיי יֶעדֶע שְׁטִיקְל שֶׁטַח אִיז גֶעשְׁטַאנֶען אַ סָאלְדַאט אַכְטוּנְג צוּ גֶעבְּן אוֹיף דִי סָאלְדַאטְן פוּן יֶענֶע פְּלַאץ, הָאט אֵיין סָאלְדַאט אִיבֶּערְגֶעגֶעבְּן פַארְן צְוֵוייטְן זַיין נָאמֶען, מֶען זָאל קוּקֶען וואוּ עֶר אִיז, אוּן אוֹיב עֶר שְׁלָאפְט נִישְׁט, אִינְמִיטְן הֶערְט זַיין טַאטֶע וִוי אֵיינֶער שְׁרֵייט: שְׁכִינְתָא בְּגָלוּתָא! הָאט עֶר פַארְשְׁטַאנֶען אַז דָאס אִיז זַיין זוּהְן אַהֲרֹן, וָואס קְלָאגְט אוֹיף דִי צָרוֹת פוּן אִידְן אִינְמִיטְן דִי נַאכְט אוּן אַזוֹי הָאט מֶען אִים בַּאפְרֵייט.

אוֹיךְ פַארְצֵיילְט מֶען אוֹיף אִים וֶוען עֶר אִיז גֶעוֶוען אִין דִי מִילִיטֶער, אוּן עֶר הָאט גֶעמוּזְט נֶעבֶּעךְ זֶעגְן דִיקֶע בֵּיימֶער פְרַייטִיג צוּנַאכְטְס, הָאט מֶען גֶעהֶערְט וִוי עֶר

זִינְגְט זִיךְ אוּנְטֶער בִּשְׁעַתְ'ן זֶעגְן (זְמִירוֹת לֵיל שַׁבָּת, זֶמֶר כָּל מְקַדֵּשׁ): **עֲזוֹר עֲזוֹר, עֲזוֹר לַשּׁוֹבְתִים בַּשְּׁבִיעִי, "בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר" עוֹלָמִים** [מִיטְן בַּאקַאנְטְן בְּרֶסְלֶבְ'ן נוּסַח].

דָאס אִיז אַ מוֹרָא'דִיגֶע מַדְרֵיגָה, אַז כָאטְשִׁיג מֶען אִיז שׁוֹין אַזוֹי אַרָאפּ גֶעפַאלְן, אוּן מֶען דַארְף נֶעבֶּעךְ אַרְבֵּייטְן שַׁבָּת אִין מִילִיטֶער, דָאךְ זָאל מֶען זִיךְ נָאךְ אַלְץ מְחַיֶה זַיין, דָאס אִיז דִי גְרֶעסְטֶע חָכְמָה פוּן אַ מֶענְטְשׁ.

אוּן דָאס אִיז דִי סוֹד וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אוּנְז מְגַלֶה גֶעוֶוען, אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל זִיךְ שְׁטֶענְדִיג דֶערְהַאלְטְן אַפִילוּ אִין דִי שְׁוֶוערְסְטֶע מַצָּבִים, אוּן צוּ דֶעם אִיז מֶען זוֹכֶה אַז מֶען אִיז שְׁטֶענְדִיג פְרֵיילִיךְ.

מֶען זֶעהְט אָבֶּער אַז אַ מֶענְטְשׁ קֶען עֶנְדֶערְשׁ פַּאסְטְן, זִיךְ קוֹילֶערְן אִין שְׁנֵיי, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ מַאכְן אַלֶע אַנְדֶערֶע סִיגוּפִים, אָבֶער צוּ זַיין פְרֵיילִיךְ קֶען עֶר נִישְׁט בַּאוַוייזְן, וַוייל דָאס אִיז דִי שְׁוֶוערְסְטֶע עֲבוֹדָה (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן כד; שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן כ).

מִיט דֶעם וֶועלְן מִיר פַארְשְׁטֵיין וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן עד): **נָאךְ פּוּרִים לֵיינְט מֶען 'פַּרְשַׁת פָּרָה', וָואס דָאס אִיז אַן הֲכָנָה צוּ פֶּסַח**, וַוייל אִין דִי פַּרְשָׁה פוּן פָּרָה לֵיינְט מֶען וִוי אַזוֹי זִיךְ צוּ רֵיינִיגְן פוּן 'טוּמְאַת מֵת', כְּדֵי מֶען זָאל נִישְׁט זַיין טָמֵא אוּן קֶענֶען מַקְרִיב זַיין דֶעם 'קָרְבָּן פֶּסַח', אָבֶער בֶּאֱמֶת פּוּרִים אַלֵיין הָאט שׁוֹין אוֹיךְ אַ שַׁייְכוּת צוּ פֶּסַח, וַוייל דִי נָאמֶען פּוּרִים קוּמְט פוּן דִי וָוארְט 'פּוּר' [גוֹרָל], אוּן דֶער אֲרִ״י הַקָדוֹשׁ זָאגְט (עַיֵין כַּוָונוֹת הָאֲרִיזַ״ל בְּסוֹד הִפִּיל פּוּר וּבְסוֹד פָּרָה אֲדוּמָה): אִין דֶעם לִיגְט דֶער סוֹד פוּן 'פָּרָה'. וַוייל פּוּרִים אִיז שׁוֹין אוֹיךְ אַ וֶועג צוּ פֶּסַח וְכוּ', וֶועגְן דֶעם אִיז דִי אוֹתִיוֹת פוּן דֶעם וָוארְט 'פּוּרִים' מְרוּמָז אִין אַ פָּסוּק וָואס עֶס שְׁטֵייט בַּיי פֶּסַח, (שְׁמוֹת כ״ג, ט״ו): **שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב, כִּי בוֹ יָצָאתָ מִ'מִּצְרָיִם וְ'לֹא יֵ'רָאוּ פָ'נַי רֵ'יקָם**. וָואס דִי לֶעצְטֶע וֶוערְטֶער אִיז רָאשֵׁי-תֵּבוֹת: פּוּרִים; וַוייל דוּרְךְ פּוּרִים קֶען מֶען זִיךְ אַכְטוּנְג גֶעבְּן פוּן חָמֵץ אִין פֶּסַח, [מֶער הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נִישְׁט מַסְבִּיר גֶעוֶוען].

נָאר עֶר הָאט אוֹיסְגֶעפִירְט מִיט דֶעם לָשׁוֹן: אִין אָנְפַאנְג אִיז גֶעוֶוען אַלֶע הַתְחָלוֹת פוּן יוֹם טוֹב פֶּסַח, וֶועגְן דֶעם זֶענֶען אַלֶע מִצְוֹת אַ זֵכֶר צוּ 'יְצִיאַת מִצְרַיִם', אָבֶּער 'יֶעצְט'... [דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט נִישְׁט צוּ גֶעעֶנְדִיגְט].

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נָתָן זָאגְט (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת בִּרְכַּת הָרֵיחַ הֲלָכָה ד, אוֹת כה): אַז דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף 'פּוּרִים', אַז יֶעצְט פַאנְגְט זִיךְ אַלֶעס אָן פוּן פּוּרִים; אוּן אַלֶע מִצְוֹת אוּן קְדוּשׁוֹת וָואס אַ אִיד הָאט, נֶעמְט זִיךְ פוּן פּוּרִים.

דָאס הֵייסְט, כָאטְשׁ אִידְן הָאבְּן גֶעהַאט אַ מִצְוָה דְרֵיי מָאל אַ יָאר אַרוֹיפְצוּגֵיין עוֹלֶה רֶגֶל זַיין אִין בֵּית הַמִקְדָשׁ, אוּן בְּרֶענְגֶען אַ 'קָרְבָּן רְאִיָה', אַזוֹי וִוי דֶער פָּסוּק זָאגְט (שָׁם, שָׁם): וְלֹא יִרְאוּ פָּנַי רֵיקָם - זָאלְסְט נִישְׁט קוּמֶען מִיט לֵיידִיגֶע הֶענְט [וַוייל עֶס אִיז דָא דָארְט אָן אַ שִׁיעוּר כֹּהֲנִים, וָואס זֵיי דַארְפְן הָאבְּן צוּעֶסְן], אוּן מֶען הָאט זִיךְ גֶעפְרֵיידְט אוֹיף דֶעם וָואס מֶען אִיז זוֹכֶה צוּ זֶעהְן כַּבְיָכוֹל דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, וַוייל אִינֶעם בֵּית-הַמִקְדָשׁ הָאט מֶען גֶעזֶעהְן דִי שְׁכִינָה, אוּן פוּן דֶעם הָאט מֶען בַּאקוּמֶען חַיוֹת פַאר אַ גַאנְץ יָאר.

דָאךְ אָבֶער יֶעצְט פַאנְגְט זִיךְ שׂוֹין אַלֶעס אָן דוּרְךְ פּוּרִים, וַוייל דֶער עִיקָר פוּן פּוּרִים אִיז דִי שִׂמְחָה וָואס מֶען פְרֵיידְט זִיךְ דֶעמָאלְטְס, אוּן דָאס אִיז דִי גְרֶעסְטֶע זַאךְ בַּיי אַ אִיד.

ב.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן י): פַארְוָואס אִיז אַ מֶענְטְשׁ וַוייט פוּנֶעם אֵייבֶערְשְׁטְן? וַוייל עֶר הָאט נִישְׁט קַיין יִשׁוּב הַדַעַת, אוּן פַארְוָואס הָאט עֶר נִישְׁט קַיין יִשׁוּב הַדַעַת? וַוייל עֶר אִיז נִישְׁט פְרֵיילִיךְ, אוּן פַארְוָואס אִיז עֶר נִישְׁט פְרֵיילִיךְ? וַוייל עֶר טְרֶעפְט נִישְׁט דִי גוּטְס בַּיי זִיךְ; עֶר טְרַאכְט: אִיךְ בִּין גָארְנִישְׁט וֶוערְד, אִיךְ הָאבּ גָארְנִישְׁט קַיין גוּטְס אִין מִיר. דֶערְפַאר – פִירְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אוֹיס – דַארְף מֶען זִיךְ מְחַיֶה זַיין מִיט דֶעם אַלֵיין: שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גוֹי – בָּרוּךְ הַשֵּׁם, וִוי אַזוֹי אִיךְ קוּק נָאר אוֹיס, דָאךְ קַיין גוֹי בִּין אִיךְ נִישְׁט! אוּן דִי 'נְקוּדָה טוֹבָה' קֶען מִיר קֵיינֶער נִישְׁט צוּנֶעמֶען.

׳מַחְשָׁבָה׳ אִיז דִי זֶעלְבֶּע אוֹתִיּוֹת פוּן ׳בְּשִׂמְחָה׳, וַוייל אַז מֶען אִיז פְרֵיילִיךְ הָאט מֶען אַ ׳גַדְלוּת הַמּוֹחִין׳, מְמֵילָא לֶעבְּט מֶען בְּשָׁלוֹם מִיט יֶעדְן אֵיינֶעם, אוּן מֶען וֶועט זִיךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט קְרִיגְן מִיט אַן אַנְדֶערְן.

מֶען זֶעהְט אַמָאל אַ מֶענְטְשׁ פַאר אֵיין דָאלֶער אָדֶער אֲפִילוּ פַאר אַ פֶּענִי וֶועט עֶר זִיךְ הַרְגֶ׳ענֶען, עֶר וֶועט גֵיין אַ פָּאר מַייל וַוייטֶער וַוייל דָארְט אִיז דִי פְרוּכְט בִּילִיגֶער מִיט אַ הַאלְבְּן דָאלֶער, עֶר כַאפְּט אָבֶער נִישְׁט אַז דִי קַאר אָדֶער דִי בַּאן קָאסְט אוֹיךְ גֶעלְט, אוּן סַךְ הַכֹּל הָאט עֶר פַארְדִינְט פִיר פִינֶעף דָאלֶער, וָואס דָאס קָאסְט אִים שׁוֹין דִי שְׁפֶּעזְן!

חַזַ״ל זָאגְן (עֵירוּבִין ג׳ ע״ב; וְעוֹד) וֶוען מֶען נֶעמְט שְׁטְרִיק צוּ מֶעסְטְן דִי שִׁיעוּר פוּן ׳תְּחוּם שַׁבָּת׳ זָאל מֶען נִישְׁט נֶעמֶען קַיין אוֹיסְגֶעצוֹיגֶענֶע שְׁטְרִיק, וָואס דָאס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן ׳שׁוֹחְקוֹת׳, אוּן אוֹיךְ נִישְׁט קַיין אַיינְגֶעצוֹיגֶענֶע שְׁטְרִיק וָואס עֶס הָאט אַיינְגֶעשְׁרִימְפְּט, וָואס דָאס וֶוערְט אָנְגֶערוּפְן ׳עֲצִיבוּת׳, וַוייל דֶעמָאלְטְס אִיז עֶס נִישְׁט פּוּנְקְטְלִיךְ.

קֶען מֶען זָאגְן אַ רֶמֶז פַּארְוָואס וֶוען עֶס אִיז אַיינְגֶעשְׁרִימְפְּן וֶוערְט עֶס אָנְגֶערוּפְן **עַצְבוּת** - טְרוֹיעֶרִיג, אוּן וֶוען עֶס אִיז אוֹיסְגֶעצוֹיגְן וֶוערְט עֶס אָנְגֶערוּפְן **שׂוֹחְקוֹת** - שְׁמֵייכְלְדִיג? נָאר מֶען קֶען זֶעהְן בְּחוּשׁ, וֶוען אַ מֶענְטְשׁ אִיז בְּ**עַצְבוּת** אוּן צוּבְּרָאכְן, אִיז זַיין קָאפּ אַיינְגֶעשְׁרִימְפְּן, אוּן עֶר פַּאלְט אַרַיין אִין אַ מוֹרָא׳דִיגֶע קַטְנוּת, אוּן פַאר אַ נִישְׁטִיגְן דָאלֶער וֶוערְט עֶר אוֹיס מֶענְטְשׁ, אָבֶער אַז אַ מֶענְטְשׁ אִיז **שׂוֹחְקוֹת** - פְּרֵיילִיךְ, לֶעבְּט עֶר מִיט אַ בְּרֵייטְקַייט אִין מֹחַ.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי רֶבִּי אֱלִימֶלֶךְ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ זָאגְט (פַּרְשַׁת מִקֵּץ): קַארְגְקֵייט אִיז אַ מוֹרָא׳דִיגֶע מַחֲלָה, וָואס יֶעדֶער אִיז לֵיידֶער גֶעכַאפְּט דֶערִין אַבִּיסְל, אוּן מֶען מוּז דָאס אוֹיסְרַייסְן פוּן זִיךְ. אוּן אַסַאךְ מָאל לִיגְט דֶערִין אַ מוֹרָא׳דִיגֶע אַכְזָרִיוּת אוֹיךְ, לְמָשָׁל אַ יוּנְגֶערְמַאן וָואס פַאר פוֹילְקֵייט שְׁטֵייט עֶר אוֹיף עֶלֶעף אַזֵייגֶער, אוּן הֶערְשְׁט אֵיינְס אַזֵייגֶער שְׁטֶעלְט עֶר זִיךְ דַאוֶונֶען וְכוּ׳, אוּן אַזוֹי אִיז אִים שׁוֹין דוּרְךְ גֶעגַאנְגֶען רוֹב טָאג מִיט גָארְנִישְׁט, אוּן זַיין וַוייבּ דַארְף נֶעבֶּעךְ אַרְבֶּעטְן, אוּן זִיךְ נָאךְ זָארְגְן פַאר דִי

קִינְדֶער אוֹיךְ, נָאכְדֶעם נֶעמְט עֶר נָאךְ צוּ אִיר גַאנְצֶע גֶעלְט וָואס זִי הָאט שְׁוֶוער גֶעאַרְבֶּעט דֶערְפַאר, מִיט דִי טַעֲנָה אַז עֶר דַארְף דִי גֶעלְט פַאר זַיינֶע הוֹצָאוֹת, אָדֶער טֵיילְט עֶר אִיר אַיין וָואס צוּ טוּהְן מִיט דִי גֶעלְט, וָואס דָאס אִיז אַ מוֹרָא׳דִיגֶע רִשְׁעוּת אוּן אַכְזָרִיוּת. אָבֶער אַז מֶען אִיז פְּרֵיילִיךְ אִיז מֶען נִישְׁט מְדַקְדֵק אוּן מֶען אִיז מְוַותֵּר אוּן מֶען קְרִיגְט זִיךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט.

אוּן אַז מֶען בְּרֶענְגְט אַרַיין אִין שְׁטוּבּ שִׂמְחָה, לַיידְן נִישְׁט דִי קִינְדֶער פוּן קַיין פְּחָדִים, וָואס פוּן דֶעם קוּמְט אַז קִינְדֶער שְׁטָאלְפֶּערְן, דָאס אִיז וָואס חַזַ״ל זָאגְן (גִיטִין ו׳ ע״ב): אַ מֶענְטְשׁ זָאל קֵיינְמָאל נִישְׁט אַרוֹיפְלֵייגְן אִיבֶּערִיגֶע שְׁרֶעק אִין שְׁטוּבּ. וָואס דָאס בְּרֶענְגְט אַז אַ קִינְד זָאל וֶוערְן זֵייעֶר צוּבְּרָאכְן, אוּן עֶר פַארְלִירְט זַיין זֶעלְבְּסְט זִיכֶערְקֵייט [סֶעלְף קַאנְפִידֶענְץ] אוּן עֶר שְׁפִּירְט שְׁטֶענְדִיג אַז עֶר אִיז גָארְנִישְׁט וֶוערְט, אוּן אַזוֹי וַואקְסְט עֶר נֶעבֶּעךְ אוֹיף פֶּעלֶערְהַאפְטִיג, אָבֶער דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אוּנְז גֶעלֶערֶענְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן קכה), אַז וֶוען אַ מֶענְטְשׁ ווִיל דִינֶען דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דַארְף עֶר הַאלְטְן פוּן

זִיךְ, אַזוֹי וִוי עֶס שְׁטֵייט אִין פָּסוּק (דִבְרֵי הַיָמִים-ב יז, ו): **וַיִגְבַּה לִבּוֹ בְּדַרְכֵי ה'.** אַזוֹי אוֹיךְ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן סא; עַיֵין שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן קמ): **אַזוֹי וִוי אַ** מֶענְטְשׁ דַארְף הָאבְּן אֱמוּנָה אִינֶעם בּוֹרֵא-כָּל-עוֹלָמִים אַזוֹי דַארְף עֶר אוֹיךְ הָאבְּן אֱמוּנָה אִין 'זִיךְ', אַז עֶר אִיז אוֹיךְ חָשׁוּב בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן; דָאס הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט פַאר רֶבִּי נָתָן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וָואס עֶר אִיז גֶעוֶוען זֵייעֶר צוּבְּרָאכְן בַּיי זִיךְ, אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט צוּגֶעלֵייגְט, אוּן אִים גֶעזָאגְט: וֶועגְן דֶעם הָאסְטוּ אוֹיף דִיר מַחְלוֹקֶת, וַוייל דוּ גְלֵייבְּסְט נִישְׁט אִין דִיר!

דָאס הֵייסְט, אַ מֶענְטְשׁ דַארְף ווִיסְן אַז עֶר קֶען יָא! אוּן עֶר וֶועט דָאס יָא בַּאוַוייזְן! אוּן דָאס אִיז דִי גְרֶעסְטֶער יְסוֹד אִין חִינוּךְ וִוי אַזוֹי אַ טַאטֶע דַארְף מְחַנֵךְ זַיין זַיין קִינְד, לְמָשָׁל: אַ טַאטֶע וָואס אִיז אַן עֶלֶעקְטֶערִישָׁאן, אוּן עֶר וִויל אוֹיסְלֶערְנֶען זַיין קִינְד, אוּן אַוַודאי בַּיים אָנְפַאנְג כַאפְּט דֶער קִינְד עֶלֶעקְטֶערִיק שַׁאקְס, אוּן עֶר זָאגְט פַאר זַיין טַאטֶע: אִיךְ קֶען דָאס נִישְׁט טוּהְן! אָבֶער אַ קְלוּגֶער טַאטֶע זָאגְט פַארְן קִינְד: דוּ קֶענְסְט יָא! אוּן עֶר וַוייזְט אִים

נָאכְאַמָאל וָואס יָא צוּ טוּהְן אוּן וָואס נִישְׁט, וֶועלֶעכֶע וַוייעֶרס מֶען מֶעג צַאמְשְׁטֶעלְן אוּן וֶועלֶעכֶע נִישְׁט וְכוּ׳, אוּן עֶר לָאזְט אִים נִישְׁט פַאלְן בִּיז עֶר לֶערְנְט זִיךְ עֶס אוֹיס.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (סֵפֶר הַמִּדוֹת אוֹת בָּנִים, סִימָן קז): **הַבָּנִים שׁוֹטִים כְּשֶׁאֲבִיהֶם כַּעְסָן** - קִינְדֶער וַואקְסְן אוֹיף נַארִישׁ, וֶוען זֵייעֶר טַאטֶע אִיז אַ גֶערֶעגְטֶער; וַוייל אַ קִינְד וִויל שְׁטֶענְדִיג וִויסְן זַאכְן, אוּן עֶר קוּמְט פְּרֶעגְן זַיין טַאטֶע, אָבֶער אוֹיבּ דֶער טַאטֶע אִיז גֶערֶעגְט, אוּן עֶר שְׁרַייט אָן דֶעם קִינְד: גֵיי אַרוֹיס פוּן דָא! פְּרֶעג מִיר נִישְׁט קַיין קַשְׁיוֹת! בְּלַייבְּט טַאקֶע דֶער קִינְד אוּמְוִויסְנְד אוּן נַארִישׁ.

דָאס אִיז גֶעזָאגְט גֶעוָוארְן אַפִילוּ בְּגַשְׁמִיוּת, כָּל שֶׁכֵּן וֶוען עֶס קוּמְט צוּ רוּחְנִיוּת דַארְף מֶען נָאר מְחַזֵק זַיין אַן אַנְדֶערְן אוּן אִים אוֹיפְבּוֹיעֶן, דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (סֵפֶר הַמִּדוֹת אוֹת אַהֲבָה, סִימָן ז) אַז דוּ וֶועסְט מְחַזֵק זַיין אַן אַנְדֶערְן וֶועט עֶר דִיךְ לִיבּ הָאבְּן.

וֶועגְן דֶעם זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק ב, סִימָן עד): ״וְעַכְשָׁיו״ - הַיינְט צוּטָאגְס, וֶוענְדְט זִיךְ אַלֶעס

אִין פּוּרִים, אוּן דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער יוֹם טוֹב. וַוייל שִׂמְחָה אִיז דִי גְרֶעסְטֶע גְאוּלָה פַאר אַ מֶענְטְשׁ, אוּן אִין דֶעם וֶוענְדְט זִיךְ אַלֶעס.

ג.

נָאךְ אַ פְּלַאץ זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי דֶעם לָשׁוֹן (מַאֲמַר 'הִתְגַּלּוּת נִפְלָא מִסּוֹד גְּדוּלַּת הַתַּנָּא רֶבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאִי', תְּחִלַּת לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן, וְעַיֵּין בִּשְׂפַת הַנַּחַל): "וְעַכְשָׁיו" יֵשׁ 'נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה' שֶׁאֲפִלּוּ הָעִיר וְקַדִּישׁ גַּם כֵּן צָרִיךְ לְקַבֵּל מִשָּׁם. וַוייל דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי בְּרֶענְגְט אַרַיין אִין אַ מֶענְטְשׁ דֶעם רִיכְטִיגְן דַעַת, אַז עֶר זָאל זִיךְ קֵיינְמָאל נִישְׁט פַארְלִירְן, אַפִילוּ אִין דִי בִּיטֶערְסְטֶע צַייטְן, דוּרְךְ דִי אַלֶע עֵצוֹת וָואס דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט אוּנְז גֶעגֶעבְן, אוּן בִּפְרַט דֶעם סוֹד פוּן הִתְבּוֹדְדוּת, אַז אַ מֶענְטְשׁ זָאל וִויסְן אַז עֶר קֶען שְׁטֶענְדִיג לוֹיפְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער, אוּן אִים אַלֶעס דֶערְצֵיילְן, אוּן אִים בֶּעטְן וָואס עֶר דַארְף, וָואס דָאס אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער מַתָּנָה וָואס מֶען קֶען נָאר גֶעבְן פַאר אַ מֶענְטְשׁ, וֶועגְן דֶעם אִיז דֶער גְרֶעסְטֶער מַתָּנָה אִין אוּנְזֶער דוֹר, דָאס וָואס דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט אַרָאפְּגֶעשִׁיקְט דֶעם הֵיילִיגְן

רֶבִּי׳ן דָא אוֹיף דֶעם וֶועלְט, וַוייל נָאר דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי פַארְשְׁטֵייט אוּנְז, אוּן הֵייבְּט אוּנְז אוֹיף אוּן בְּרֶענְגְט אוּנְז נָאנְט צוּם אֵייבֶּערְשְׁטְן, דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט: אִיךְ הָאבּ שׁוֹין אָנְגֶעגְרֵייט דִי כֵּלִים פַאר מָשִׁיחַ צִדְקֵינוּ.

וַוייל מָשִׁיחַ וֶועט נָאר מְגַלֶה זַיין אַז מֶען זָאל לֶערְנֶען לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן, וִוי אוֹיךְ וֶועט עֶר אוֹיסְלֶערְנֶען פַאר יֶעדְן דִי עֵצוֹת וָואס עֶס שְׁטֵייט דָארְט, אַז מֶען דַארְף זִיךְ מְחַזֵק זַיין, אוּן רֶעדְן צוּם בַּאשֶׁעפֶער וְכוּ׳.

ד.

וֶועגְן דֶעם גְלַייךְ נָאךְ פּוּרִים לֵיינְט מֶען פַּרְשַׁת פָּרָה, וואוּ עֶס שְׁטֵייט וִוי אַזוֹי מֶען רֵיינִיגְט זִיךְ פוּן ׳טוּמְאַת מֵת׳, וָואס דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף ׳עַצְבוּת׳ רַחְמָנָא לִצְלָן, וָואס אַ מֶענְטְשׁ אִיז אַזוֹי פַארְבִּיטֶערְט אוּן מְיוּאָשׁ אַז עֶר שְׁפִּירְט מַמָשׁ דֶעם טוֹיט, אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט לֵיידֶער אַז מֶענְטְשְׁן מַאכְן מִיט, יֶעדֶער מִיט זַיין צָרָה, אוּן מֶען קֶען נִישְׁט אַוֶועקְמַאכְן קֵיינֶעמְס צָרָה.

און אַפִילוּ וֶוען מֶען וִויל מְחַזֵק זַיין אַ מֶענְטְשׁ דַארְף מֶען אוֹיךְ וִויסְן וִוי אַזוֹי מְחַזֵק צוּ זַיין און וִוי אַזוֹי צוּ רֶעדְן, און מֶען דַארְף הָאבְּן רְשׁוּת אוֹיף דֶעם פוּנֶעם צַדִיק (עַיֵין לִקוּטֵי הֲלָכוֹת, הַרְשָׁאָה הֲלָכָה ה), וַוייל נִישְׁט יֶעדֶער מֶענְטְשׁ קֶען רֶעדְן צוּ אַנְדֶערֶע, אַמָאל הָאט יֶענֶער צָרוֹת פוּן דִי קִינְדֶער און פוּן שׂוֹנְאִים, אָדֶער עֶר הָאט חוֹבוֹת און יִסוּרִים, און אַז אֵיינֶער קוּמְט צוּ אִים צוּ, און גֶעט אִים אַ קְלַאפּ אוֹיפְן רוּקְן, און זָאגְט אִים: זַיי פְרֵיילִיךְ! שְׁטַארְק זִיךְ! הָאט עֶר אִים מִיט דֶעם גָארְנִישְׁט פְרֵיילִיךְ גֶעמַאכְט, נָאר נָאךְ מֶער צוּבְּרָאכְן! עֶר טְרַאכְט צוּ זִיךְ: דוּ זָאגְסְט אַזוֹי שֵׁיין: 'זַיי פְרֵיילִיךְ', אֶפְשָׁר וִוילְסְטוּ זִיךְ טוּישְׁן מִיט מִיר?!

מֶען זֶעהְט אַז אַ מֶעדֶעצִין לֵייגְט מֶען אַריין אִין אַ קֶעפְּסְל, אָדֶער מֶען מִישְׁט דֶערִין אַריין זִיסְקֵייט, וַוייל אַז עֶס אִיז בִּיטֶער וִוילְן דָאס דִי קִינְדֶער נִישְׁט נֶעמֶען, דִי זֶעלְבֶּע זַאךְ וֶוער עֶס רֶעדְט צוּ מֶענְטְשְׁן דַארְף עֶר וִויסְן וִוי אַזוֹי דָאס מַלְבּוּשׁ צוּ זַיין און פַארְשְׁטֶעלְן מִיט אַזוֹיפִיל

לְבוּשִׁים בִּיז יֶענֶער וִויל שׁוֹין הֶערְן אוּן מְקַבֵּל זַיין, וָואס אַזוֹי אַרוּם וֶוערְט עֶר שׁוֹין פְרֵיילִיךְ.

ה.

נָאךְ אַ מוֹרָא'דִיגֶע זַאךְ גֶעשֶׁעהְט יוֹם-טוֹב פּוּרִים, וָואס דָאס אִיז אוֹיךְ דִי הֶעכְסְטֶע אוּן וִויכְטִיגְסְטֶע זַאךְ בַּיי אִידְן, אַז אִידִישֶׁע קִינְדֶער נֶעמֶען זִיךְ צַאם מִיט אַ מוֹרָא'דִיגֶע אַחְדוּת, וָואס דָאס אִיז דִי מִצְוֹת פוּנֶעם טָאג: 'מַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים' - אַרוֹיס צוּהֶעלְפְּן אָרִימֶעלַייט, אוּן שִׁיקְן 'מִשְׁלוֹחַ מָנוֹת' אֵיינֶער פַארְן אַנְדֶערְן, אוּן זִיךְ אִיבֶּערְבֶּעטְן מִיט וֶועם מֶען הָאט זִיךְ פַארְטְשֶׁעפֶּעט, אוּן פַארְמֶערְן לִיבְּשַׁאפְט אֵיינֶער מִיטְן אַנְדֶערְן וֶועגְן דֶעם אִיז דָאס אַזַא גְרוֹיסֶער יוֹם טוֹב.

אוּן וִוי בַּאוואוּסְט אִיז דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ, וֶועגְן דֶעם אַרָאפְּגֶעקוּמֶען אוֹיף דִי וֶועלְט, צַאם צוּנֶעמֶען גַאנְץ כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי בְּרֶענְגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן רז), אַז דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָּדוֹשׁ הָאט גֶעזָאגְט: עֶס אִיז אִים

גֶעוָוארְן צְוֵויי לֶעכֶער אִין הַארְץ פוּן דִי מַעֲשֶׂה פוּן שַׂ״ץ יִמַּח שְׁמוֹ, וָואס דוּרְכְדֶעם אִיז עֶר נִסְתַּלֵק גֶעוָוארְן.

[וְוִי בַּאקַאנְט (עַיֵּין בְּסֵפֶר צִיצִית נוֹבֵל צְבִי, מהרה״ק רֶבִּי יַעֲקֹב שַׁאשְׁפּוּרְט זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ) אִיז בַּיי שַׂ״ץ רַחְמָנָא לִצְלָן אַלֶעס גֶעוֶוען מוּתָּר: שֶׁלִּי שֶׁלָּךְ, וְשֶׁלְּךָ שֶׁלִּי (אָבוֹת ה, י), כָאטְשִׁיג עֶר הָאט אוֹיךְ שְׁטֶענְדִיג גֶערֶעדְט פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אָבֶער וְוִיבַּאלְד עֶר אִיז אַוֶועק פוּן דִי הַלָכָה, אוּן עֶר אִיז אַרוֹיס פוּן דִי צִמְצוּם פוּן אַ אִיד, אִיז רַחְמָנָא לִצְלָן פוּן דֶעם אַרוֹיסְגֶעקוּמֶען אַ גְרֶעסֶערֶער צִמְצוּם, אַז בַּיים סוֹף הָאט עֶר רַחְמָנָא לִצְלָן אִינְגַאנְצְן גֶעלֵייקֶענְט אִין בַּאשֶׁעפֶער אוּן כּוֹפֵר גֶעוֶוען בְּעִיקָר, וַוייל אַז עֶס אִיז דָא 'רִיבּוּי אוֹר' – צוּפִיל לֶעכְטִיקֵייט, אִיז נָאכְדֶעם דָא 'רִיבּוּי חֹשֶׁךְ' – שְׁטַארְקֶע פִינְסְטֶערְנִיש.

אַ אִיד דַארְף שְׁטֶענְדִיג וִויסְן אַז מִיר הָאבְּן אַ 'שֻׁלְחָן עָרוּךְ' אוּן דָאס אִיז אוּנְזֶער וֶועג-וַוייזֶער, פַארְקֶערְט אוֹיךְ, לְהַבְדִיל אַלְפֵי הַבְדָלוֹת דִי אַלֶע מַשְׂכִּילִים אוּן רֶעפָארְמֶער וְכוּ' וְכוּ', דִי עֶרְשְׁטֶע זַאךְ וְוִיאַזוֹי זֵיי זֶענֶען אַוֶועק גֶעגַאנְגֶען פוּן אִידִישְׁקֵייט, אִיז גֶעוֶוען דוּרְכְדֶעם וָואס זֵיי

הָאבְּן אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ טְשֶׁעפֶּענֶען דֶעם שֻׁלְחָן עָרוּךְ מִיט זֵייעֶר זִלְזוּל אוּן לֵיצָנוּת עַפְרָא לְפוּמֵייהוּ, אוּן נָאכְדֶעם זֶענֶען זֵיי שׁוֹין גֶעקוּמֶען צוּם עֶרְגְסְטֶען.

וָואס אִיז דִי גְרוֹיסְקֵייט פוּן שֻׁלְחָן עָרוּךְ אַז אִין דֶעם וֶוענְדְט זִיךְ דִי גַאנְצֶע אִידִישְׁקֵייט?! נָאר שׁוּלְחָן עָרוּךְ אִיז דֶער תַּמְצִית פוּן גַאנְץ תּוֹרָה שֶׁבַּעַל-פֶּה, דֶער הֵיילִיגֶער רֹא״שׁ הָאט אַרוֹיסְגֶענוּמֶען דִי תַּמְצִית פוּן דִי גְמָרָא, אוּן זַיין זוּהְן רֶבִּי יַעֲקֹב ׳בַּעַל הַטוּרִים׳ הָאט נָאכְדֶעם גֶעמַאכְט דֶעם ׳טוּר׳, אוּן דָאס מְסַדֵר גֶעוֶוען אִין פִיר חֲלָקִים [אוֹרַח חַיִים, יוֹרֶה דֵעָה, אֶבֶן הָעֵזֶר, חוֹשֶׁן מִשְׁפָּט] וואוּ עֶר שְׁרַייבְּט אַלֶע הַלָכוֹת, אָבֶּער אָן קַיין מְקוֹרוֹת פוּן וואוּ עֶר הָאט דָאס גֶענוּמֶען, אִיז גֶעקוּמֶען דֶער ׳בֵּית יוֹסֵף׳ אוּן עֶר הָאט צוּגֶעצֵייכֶענְט אוֹיף יֶעדְן שְׁטִיקְל טוּר פוּן וואוּ עֶר נֶעמְט דָאס.

עֶס אִיז גֶעוֶוען אִין שְׁטָאט קוּשְׁטַאנְטִינָא אַ גְרוֹיסֶער גָאוֹן רֶבִּי יוֹסֵף בֶּן לֵב [מהריב״ל] זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, עֶר הָאט גֶעהַאט אַ רִיזִיגֶע יְשִׁיבָה, הָאט עֶר מְסַדֵר גֶעוֶוען אַז אֵיין גְרוּפֶּע זָאל לֶערְנֶען מַסֶכֶת בְּרָכוֹת, אֵיין גְרוּפֶּע מַסֶכֶת שַׁבָּת,

און אַזוֹי הָאבְּן אַלֶע תַּלְמִידִים גֶע׳חַזֶר׳ט אַ גֶעוִויסֶע מַסֶכְתָּא אִין שַׁ״ס, און וֶוען עֶר הָאט גֶעלֶערְנְט ׳טוּר׳, הָאט עֶר גְלַייךְ גֶעפְרֶעגְט דִי תַּלְמִידִים: פוּן וואוּ נֶעמְט דָאס דִי טוּר? און דִי גְרוּפֶּע וָואס הָאט גֶעלֶערְנְט דִי מַסֶכְתָּא וואוּ דָאס שְׁטֵייט, הָאט גֶעעֶנְטְפֶערְט.

וֶוען דֶער הֵיילִיגֶער בֵּית יוֹסֵף הָאט גֶעדְרוּקְט זַיין חִיבּוּר אוֹיפְן טוּר, הָאט עֶר אַרוֹיפְגֶעלֵייגְט אַ ׳חֵרֶם׳ אַז מֶען טָאר דָאס נִישְׁט לֶערְנֶען, [עֶר הָאט גֶעהַאלְטְן אַז יֶעצְט וֶועט מֶען שׁוֹין מֶער נִישְׁט לֶערְנֶען קַיין גְמָרָא, מֶען וֶועט נָאר לֶערְנֶען טוּר], אָבֶּער וִויבַּאלְד פוּן הִימְל הָאט מֶען דָאךְ גֶעוָואלְט אַז עֶס זָאל נִתְגַלֶה וֶוערְן דִי סֵפֶר ׳בֵּית יוֹסֵף׳, הָאט פַּאסִירְט אֵיינְמָאל אַז זֵיי הָאבְּן גֶעלֶערְנְט אַ שְׁטִיקְל טוּר, און קַיין שׁוּם תַּלְמִיד הָאט נִישְׁט גֶעוואוּסְט דִי מְקוֹר, עֶר הָאט נִישְׁט גֶעהַאט קַיין בְּרֵירָה הָאט עֶר זִיךְ מַתִּיר גֶעוֶוען דֶעם חֵרֶם [נֶדֶר], און עֶר הָאט אַרַיינְגֶעקוּקְט אִין ׳בֵּית יוֹסֵף׳ וָואס עֶר הָאט גֶעבְּרֶענְגְט דִי מְקוֹר, און פוּן דֶעמָאלְטְס אָן הָאט עֶר עֶס שׁוֹין גֶעלָאזְט לֶערְנֶען (שֵׁם הַגְדוֹלִים חֵלֶק ב, מַעֲרֶכֶת סְפָרִים אוֹת ב, סִימָן נט).

נָאכְדֶעם הָאט דֶער 'בֵּית יוֹסֵף' גֶעמַאכְט דֶערְפוּן אַ קִיצוּר, וָואס דָאס אִיז דִי 'שֻׁלְחָן עָרוּךְ', וָואס אִיז אָנְגֶענוּמֶען גֶעוָוארְן בַּיי אַלֶע אִידְן אִין דִי גַאנְצֶע וֶועלְט, אַזוֹי וִוי דֶער מַגִיד וָואס פְלֶעגְט זִיךְ אַנְטְפְּלֶעקְן צוּ אִים, הָאט אִים אַמָאל פָארְאוֹיס גֶעזָאגְט (מַגִיד מֵישָׁרִים בְּהַקְדָמָה; פַּרְשַׁת בְּשַׁלַח וּפָרָשַׁת אַחֲרֵי): דוּ וֶועסְט מַאכְן אַ סֵפֶר וָואס וֶועט וֶוערְן אָנְגֶענוּמֶען בַּיי גַאנְץ כְּלַל יִשְׂרָאֵל. אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט טַאקֶע אַז עֶס אִיז נָאכְנִישְׁט גֶעוֶוען אַ סֵפֶר וָואס זָאל אַזוֹי שְׁטַארְק וֶוערְן אָנְגֶענוּמֶען בַּיי גַאנְץ כְּלַל יִשְׂרָאֵל אַזוֹי וִוי דֶער שֻׁלְחָן עָרוּךְ.

וֶוען עֶס אִיז גֶעוֶוען דִי 'טֵיילוּנְג' אִין אוּנְגַארְן, וִוי הוּנְדֶערְט אוּן צְוָואנְצִיג גְרוֹיסֶע רַבָּנִים, תַּלְמִידִים פוּנֶעם הֵיילִיגְן חַתַם סוֹפֵר וְכוּ', זֶענֶען אַרוֹיסְגֶעקוּמֶען מִיטְן רוּף, אַז אִידְן הָאבְּן נִישְׁט קַיין שַׁיְיכוּת מִיט דִי נֶעאָלָאגְן אוּן רֶעפָארְמֶער, זֶענֶען זֵיי גֶעגַאנְגֶען צוּם קֵיסָר פְרַאנְץ יוֹזֶעף, מַאכְן חוֹזֶק פוּן שֻׁלְחָן עָרוּךְ, אוּן גֶעוִויזְן דִי אַלֶע הַלָכוֹת פוּן 'בֵּית הַכְּסֵּא' (אוֹרַח חַיִים סִימָן ג), אוּן אַזוֹי אַרוּם צוּ צוּשְׁטֶערְן דֶעם טֵיילוּנְג, בִּיז דֶערְוַוייל אִיז דָאס אִים גֶעוֶוען

זֵייעֶר אִינְטֶערֶעסַאנְט אַז אִידְן זֶענֶען אַזַא הֵיילִיג פָאלְק, אַז אַפִילוּ אִין ׳בֵּית הַכִּסֵּא׳ הָאבְּן זֵיי הַלָכוֹת וִוי אַזוֹי זִיךְ צוּ פִירְן, אוּן עֶר הָאט גֶעבֶּעטְן מֶען זָאל אִים דָאס אִיבֶּערְזֶעצְן, אוּן עֶר אִיז זֵייעֶר אִיבֶּערְגֶענוּמֶען גֶעוָוארְן דֶערְפוּן, אוּן עֶר הָאט בַּאשְׁטֶעטִיגְט אַז זֵיי זֶענֶען גֶערֶעכְט, מֶען קֶען זִיךְ מִיט זֵיי נִישְׁט מִישְׁן, אוּן מֶען זָאל זִיךְ אָפְּטֵיילְן, אַזוֹי אִיז גֶעלוּנְגֶען צוּ מַאכְן דֶעם טֵיילוּנְג, אוּן זֵיי זֶענֶען אַרוֹיס פוּן כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי אַרָאפְּגֶעשְׁטֶעלְט צְוֵויי עִיקָר יְסוֹדוֹת וָואס יֶעדֶער זָאל דָאס מְקַיֵּים זַיין יֶעדְן טָאג: ׳הִתְבּוֹדְדוּת׳, אוּן ׳שֻׁלְחָן עָרוּךְ׳. וַוייל אַז אַ מֶענְטְשׁ גֶעווָאוֹינְט זִיךְ צוּ אוּן עֶר רֶעדְט צוּם בַּאשֶׁעפֶער, וֶוערְט אִים צוּבִּיסְלֶעךְ דִי מוֹחַ אוֹיסְגֶערֵיינִיגְט, אוּן וָואס מֶער עֶר רֶעדְט צוּם בַּאשֶׁעפֶער אַלְץ מֶער הֵייבְּט עֶר זִיךְ אוֹיף נָאךְ אַ טֶפַּח אוּן נָאךְ אַ טֶפַּח פוּן דִי וֶועלְט, בִּיז עֶר זֶעהְט נִישְׁט אוּן הֶערְט נִישְׁט אוּן שְׁפִּירְט נִישְׁט נָאר דֶעם בּוֹרֵא-כָּל-עוֹלָמִים, אוּן עֶר רֶעדְט שׁוֹין נָאר פוּן בַּאשֶׁעפֶער, וָואס דָאס אִיז דִי הֶעכְסְטֶע מַדְרֵיגָה פוּן אֵיין זַייט, אָבֶּער פוּן דִי

אַנְדֶערֶע זַייט, ווילַאנְג אַ מֶענְטְשׁ אִיז אוֹיף דִי וֶועלְט, אִיז יֶעדֶע זַאךְ אִין אַ צִמְצוּם.

אוּן עֶס אִיז דָא הַלָכוֹת אוֹיף יֶעדְן פְּרַט אוּן פְּרַט, סַיי בַּיים אַרְבֶּעטְן, צוּ וִויסְן וָואס מֶען מֶעג יָא אוּן וָואס נִישְׁט, אוּן וִוי אַזוֹי מֶען דַארְף זִיךְ אַכְטוּנְג גֶעבְּן נִישְׁט צוּ גַנְבֶ'נֶען אוּן פָּאפֶּען, וָואס דָאס אִיז דִי הַלָכוֹת פוּן חוֹשֶׁן מִשְׁפָּט. אַזוֹי אוֹיךְ דִי הַלָכוֹת וָואס שְׁטֵייט אִין יוֹרֶה דֵעָה, וָואס מֶען מֶעג עֶסְן אוּן וָואס נִישְׁט, אוּן אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט חֲתוּנָה גֶעהַאט אִיז וַוייטֶער דָא הַלָכוֹת, אוּן נָאכְדֶעם דִי הַנְהָגָה פוּן יֶעדְן טָאג, דִי זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, אוּן נָאכְדֶעם דִי הַלָכוֹת פוּן שַׁבָּת, וָואס דָאס אִיז דִי הַלָכוֹת פוּן אוֹרַח חַיִים.

אָבֶּער אוֹיבּ גֵייט מֶען נָאר אִין רוּחְנִיוּת, אוּן עֶס אִיז נִישְׁט דָא קַיין בַּאגְרֶענֶעצוּנְג, קֶען מֶען רַחְמָנָא לִצְלָן נָאכְדֶעם אַרַיינְפַאלְן אִין אַלֶע שְׁמוּץ אוּן עוֹבֵר זַיין אוֹיף דִי גַאנְצֶע תּוֹרָה, אַזוֹי וִוי בַּיי שַׁ"ץ יִמַח שְׁמוֹ רַחְמָנָא לִצְלָן.

דֶערְפַאר הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי גֶעזָאגְט (שִׂיחוֹת הָרַ"ן סִימָן כ"ט): יֶעדֶער אִיד מוּז לֶערְנֶען יֶעדְן טָאג שֻׁלְחָן עָרוּךְ,

און אַפִילוּ עֶר הָאט נִישְׁט קַיין צַייט צוּ לֶערְנֶען גֶעהֶערִיג אִין דִי רַייעֶ וואוּ עֶר הַאלְט, דָאךְ זָאל עֶר כָאטְשׁ לֶערְנֶען אֵיין הַלָכָה וואוּ עֶס זָאל נָאר זַיין, אָבֶּער עֶפֶּעס אַ הַלָכָה מוּז מֶען לֶערְנֶען יֶעדְן אֵיינְצִיגְן טָאג; וַוייל אַזוֹי וֵוייסְט מֶען בְּעֶרֶךְ דִי הַלָכוֹת, און מֶען וֵוייסְט כָאטְשׁ וָואס צוּ פְרֶעגְן. אוֹיךְ אַלֶע טוֹיזֶענְטֶער און טוֹיזֶענְטֶער **שְׁאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת** סְפָרִים וָואס קוּמְט כְּסֵדֶר אַרוֹיס, אַלֶעס אִיז גֶעבּוֹיעֶט אוֹיפְן שֻׁלְחָן עָרוּךְ, נָאר ווִיבַּאלְד אִין יֶעדְן דוֹר אִיז דָא נַייעֶ עֶרְפִינְדוּנְגֶען מוּז מֶען שְׁטֶענְדִיג פְּרִישׁ מְבַרֵר זַיין דִי הַלָכָה בַּיי דֶעם.

דָאס זֶעהֶען מִיר אוֹיךְ בַּיי פּוּרִים וָואס דֶעמָאלְטְס אִיז דִי הֶעכְסְטֶע זַאךְ צוּ זַיין פְרֵיילִיךְ וָואס דוּרְכְדֶעם קוּמְט מֶען אָן צוּ אַזַא הוֹיכֶע מַדְרֵיגָה, אַז אַלֶע קְלִיפּוֹת פַאלְן אַוֶועק, און מֶען שְׁפִּירְט שׁוֹין אַזוֹי אָפֶען דִי לֶעכְטִיגְקֵייט פוּן בַּאשֶׁעפֶער, בִּיז עֶס בְּלַייבְּט שׁוֹין נִישְׁט קַיין שׁוּם לְבוּשִׁים וָואס פַארְשְׁטֶעלְט דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, און מֶען זֶעהְט שׁוֹין און מֶען הֶערְט שׁוֹין נָאר 'אֱלֹקוּת' פוּן יֶעדֶע זַאךְ, מְמֵילָא אִיז שׁוֹין נִישְׁט קַיין חִילוּק צְווִישְׁן 'אָרוּר הָמָן' און 'בָּרוּךְ

מָרְדְכַי׳, מֶען וֵוייסְט אַז אַלֶעס אִיז פוּנֶעם בּוֹרֵא-כָּל-עוֹלָמִים (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ״ן חֵלֶק א, סִימָן לג), אוּן אַפִילוּ וֶוען עֶס אִיז נִגְזָר גֶעוָוארְן עֶפֶּעס אַ גְזֵירָה חַס וְשָׁלוֹם אִיז עֶס אוֹיךְ פוּנֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן.

דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל הַתַּנְיָא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט אַמָאל גֶעפְרֶעגְט זַיין זוּהְן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי דוּבֶּער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ: בֶּערֶע בֶּערֶע! מִיט וָואסֶערֶע מַחְשָׁבוֹת דַאוֶונְסְטוּ?! הָאט עֶר גֶעזָאגְט: מִיט ׳אֲרִיךְ׳ מִיט ׳עַתִּיק׳. זָאגְט אִים זַיין הֵיילִיגֶער טַאטֶע: אִיךְ דַאוֶוען מִיטְן שְׁטֶענְדֶער, וַוייל בַּיי מִיר אִיז אַלֶעס אֱלֹקוּת. אַזוֹי אוֹיךְ הָאט עֶר אִים אֵיינְמָאל גֶעפְרֶעגְט: וָואס זֶעהְסְטוּ? זָאגְט עֶר: אַ דַאךְ מִיט וֶוענְט. זָאגְט עֶר אִים: אִיךְ זֶעה שׁוֹין גָארְנִישְׁט נָאר אֱלֹקוּת.

פוּנְדֶעסְטְוֶועגְן אִיז בַּאוואוּסְט אַז דֶער הֵיילִיגֶער רַמָ״א וָואס עֶר אִיז גֶעוֶוען רָב אִין שְׁטָאט קְרָאקָא אִיז אַרוּם גֶעגַאנְגֶען פוּרִים בַּיינַאכְט דֶערְמַאנֶען דֶעם עוֹלָם צוּ בֶּענְטְשְׁן אוּן צוּ דַאוֶוענֶען מַעֲרִיב. וַוייל פוּן שֻׁלְחָן עָרוּךְ טָאר מֶען נִישְׁט אַוֶועקְגֵיין.

און אִין דֶעם גֵייט אַרַיין דִי גַאנְצֶע עִנְיָן פוּן 'יְדִיעָה' און 'בְּחִירָה', פוּן אֵיין זַייט דִי יְדִיעָה - אִיךְ וֵוייס אַז אַלֶעס אִיז פוּן בַּאשֶׁעפֶער, און פוּן דִי צְוֵוייטֶע זַייט דִי בְּחִירָה - אַז מֶען הָאט אִיבֶּער גֶעגֶעבְּן פַאר אַ מֶענְטְשׁ דִי בְּחִירָה. און דָאס אִיז אַ זַאךְ וָואס דִי שֵׂכֶל פוּן אַ מֶענְטְשׁ קֶען נִישְׁט בְּשׁוּם אוֹפָן פַארְשְׁטֵיין, וִוי אַזוֹי קֶען זַיין דִי צְוֵויי זַאכְן צוּזַאמֶען, נָאר אַז אַ מֶענְטְשׁ הָאט זִיךְ שׁוֹין אַזוֹי שְׁטַארְק אוֹיסְגֶעַריינִיגְט זַיין מֹחַ, דֶעמָאלְטְס וֵוייסְט עֶר אַז דִי יְדִיעָה לִיגְט אִין דִי בְּחִירָה, און דָאס אַלֵיין אִיז דִי בְּחִירָה: עֶר זָאל וִויסְן אַז אַלֶעס קוּמְט פוּן בַּאשֶׁעפֶער (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן כא).

וִוי בַּאוואוּסְט הָאט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי ר' אֶלִימֶלֶךְ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ צוּגֶעזָאגְט, אַז עֶס וֶועט שׁוֹין נִישְׁט זַיין קַיין 'חֶבְלֵי מָשִׁיחַ', וִויבַּאלְד עֶר מִיט זַיין בְּרוּדֶער דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי ר' זוּשָׁא זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ זֶענֶען גֶעגַאנְגֶען אִין גָלוּת און זִיךְ אַזוֹיפִיל מְסַגֵף גֶעוֶוען, הָאבְּן זֵיי שׁוֹין מִיט דֶעם אַרָאפּ גֶענוּמֶען אַלֶע חֶבְלֵי מָשִׁיחַ. פְרֶעגְט מֶען אוֹיךְ אַ קַשְׁיָא, מֶען זֶעהְט דָאךְ אַז עֶס אִיז גֶעוֶוען דִי

עֶרְשְׁטֶע און דִי צְוֵוייטֶע וֶועלְט מִלְחָמָה, וִוי מֶען הָאט גֶע׳הַרְגֶ׳עט מִילְיָאנֶען מִילְיָאנֶען אִידְן מִיט דִי גְרֶעסְטֶע אַכְזָרִיוּת?! נָאר זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם, אַז אוּנְזֶער שֵׂכֶל אִיז צוּ קְלֵיין צוּ פַארְשְׁטֵיין דֶעם בַּאשֶׁעפֶערְס וֶועגְן.

און וִוי בַּאקַאנְט הָאבְּן דִי רְשָׁעִים בַּיי דִי צְוֵוייטֶע וֶועלְט מִלְחָמָה גֶעצְוִוינְגֶען אַז אִידְן זָאלְן אוֹיפְגְרָאבְּן דַיין הֵיילִיגְן קֶבֶר, [דִי אַרוּמִיגֶע גוֹיִם הָאבְּן גֶעזֶעהְן אַז אִידְן קוּמֶען שְׁטֶענְדִיג צוּ דֶעם קְלֵיין שְׁטֶעטְל לִיזֶענְסְק, צוּם צִיוּן פוּן הֵיילִיגְן רֶבִּי ר׳ אֶלִימֶלֶךְ, און לֵייגְן דָארְט אַרָאפּ קְוִויטְלֶעךְ, הָאבְּן זֵיי גֶעמֵיינְט אַז דִי אִידְן בַּאהַאלְטְן דָארְט גֶעלְט, אָבֶער זֵיי הָאבְּן מוֹרָא גֶעהַאט צוּ טְשֶׁעפֶּענֶען דֶעם הֵיילִיגְן קֶבֶר, און זֵיי הָאבְּן דָאס גֶעזָאגְט פַאר דִי דַייטְשְׁן, דִי עֲמָלֵקִים יִמַח שְׁמָם וְזִכְרָם, און זֵיי הָאבְּן שׁוֹין זִיכֶער גֶעמַאכְט אַז אִידְן זָאלְן דָאס אוֹיפְגְרָאבְּן רַחְמָנָא לִצְלָן], הָאבְּן צְוֵוי אִידְן דֶערְצֵיילְט וִוי אַזוֹי זֵיי הָאבְּן גֶעזֶעהְן אַז דֶער גוּף פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי ר׳ אֶלִימֶלֶךְ אִיז גֶעוֶוען גַאנְץ און פְרִישׁ, און אַפִילוּ זַיין בָּארְד אִיז נָאךְ גֶעוֶוען גַאנְץ [און פַארְקְנִיפְּט [קָאלְטֶענֶעס] אַזוֹי וִוי בַּיים לֶעבְּן].

דֶערְצֵיילְן עֵדוּת ווִי דִי גוֹיִם הָאבְּן שְׁפֶּעטֶער גֶעזָאגְט: אַז מֶען הָאט אַרוֹיסְגֶעהֶערְט פוּנֶעם קֶבֶר מוֹרָא׳דִיגֶע בְּרוּמֶען; וַוייל דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי רֶבִּי אֶלִימֶלֶךְ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ הָאט אוֹיךְ וַוייטֶער מִתְפַּלֵל גֶעוֶוען.

עֶס אִיז בַּאוואוּסְט אַז דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וֶוען עֶר הָאט גֶעהֶערְט אַז עֶס אִיז דָא עֶפֶּעס אַ גְזֵירָה, פְלֶעגְט עֶר זֵייעֶר אַסַאךְ אַיינְרֵייסְן מִיט תְּפִלָה בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן, הָאט אִים זַיין גְרוֹיסֶער תַּלְמִיד דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי נַחְמָן הָארִידֶענְקֶער זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ [דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ׳ס זֵיידֶע], אַמָאל גֶעפְרֶעגְט: דֶער רֶבִּי זָאגְט דָאךְ אַלֶעמָאל אַז יֶעדֶע זַאךְ אִיז בְּהַשְׁגָחָה פוּן בַּאשֶׁעפֶער, פַארְוָואס דַארְף מֶען אַזוֹיפִיל אַיינְרֵייסְן, עֶס אִיז מִן הַסְתַּם אַזוֹי נִגְזָר גֶעוָוארְן מִן הַשָׁמַיִם?!

הָאט אִים דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ גֶעזָאגְט: נָאךְ אֵיין מַזָל אַז דוּ בִּיזְט נִישְׁט גֶעוֶוען אִין דִי צַייטְן פוּן הָמָן הָרָשָׁע, וַוייל דוּ וָואלְסְט דֶעמָאלְטְס אוֹיךְ גֶעזָאגְט פַאר מָרְדְכַי: פַארְוָואס דַארְפְסְטוּ צַאמְנֶעמֶען דִי קִינְדֶער אוּן אַזוֹיפִיל

אַיינְרַייסְן צוּ בֶּעטְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער, אַלֶעס אִיז דָאךְ סַיי וְוי פוּן בַּאשֶׁעפֶער?!

אוֹיךְ דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי פַאר דִי גְזֵירוֹת זֶענֶען אַרוֹיסְגֶעקוּמֶען הָאט עֶר אַסַאךְ אַיינְגֶעריסְן מִיט תְּפִלָה, אוּן עֶר הָאט גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן רעז; ו): אַז דִי גְזֵירָה פוּן נֶעמֶען דִי קִינְדֶער אִין מִילִיטֶער זֶענֶען דִי גְדוֹלִים שׁוּלְדִיג, ווייל זֵיי הֶעלְפְן מִיר נִישְׁט מִתְפַּלֵל צוּ זַיין דֶערוֹיף, מִיטְן אוֹיסְרֵייד אַז עֶס וֶועט זִיכֶער קֵיינְמָאל נִישְׁט זַיין אַזַא גְזֵירָה. אָבֶער לְמַעֲשֶׂה אִיז דִי גְזֵירָה אַרוֹיס גֶעקוּמֶען אִין יָאר תקפ"ז, אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן א): אִיךְ הָאבּ גֶע'פּוֹעֵל'ט בַּיים אֵייבֶּערְשְׁטְן אָפְּצוּשְׁטוּפֶּען דִי גְזֵירָה פַאר פוּנֶעף אוּן צְוָואנְצִיג יָאר. אוּן פוּנְקְט פוּנֶעף אוּן צְוָואנְצִיג יָאר שְׁפֶּעטֶער אִיז טַאקֶע דִי בִּיטֶערֶע גְזֵירָה פוּן דִי קַאנְטָאנִיסְטְן אַרוֹיס, אַז מֶען הָאט צוּגֶעכַאפְּט דִי קִינְדֶער פוּן דִי עֶלְטֶערְן אוּן זֵיי אוֹיפְגֶעצוֹיגְן אַלְץ גוֹיִם כְּדֵי צוּ דִינֶען אִין מִילִיטֶער רַחְמָנָא לִצְּלָן.

זֶעהְט מֶען פוּן דֶעם אַז כָאטְשִׁיג אַ מֶענְטְשׁ דַארְף וִויסְן אַז יֶעדֶע זַאךְ אִיז מִיט הַשְׁגָחָה דָאךְ אָבֶער דַארְפְן מִיר

טוּהְן אוּנְזֶערְ׳ס, מִתְפַּלֵל צוּ זַיין אוּן בֶּעטְן דֶעם בַּאשֶׁעפֶער יֶעדֶע זַאךְ, ״וַוייל וָואס תְּפִלָּה טוּט אוֹיף, קֶען קַיין שׁוּם זַאךְ אִין דִי וֶועלְט נִישְׁט אוֹיפְטוּהְן״.

ו.

וֶועגְן דֶעם אִיז דֶער בַּעַל־שֵׁם־הַקָדוֹשׁ גֶעקוּמֶען נָאכְדֶעם וָואס דִי גוֹיִם הָאבְּן אַזוֹי אוּנְטֶערְדְרוּקְט דִי אִידְן מִיט אַזוֹיפִיל גְזֵירוֹת, אוּן זֵיי הָאבְּן גֶעמַאכְט אַ אָפֶענֶע אוֹיפְשְׁטַאנְד אַקֶעגְן דִי אִידְן, בִּפְרַט דוּרְכְן חוּרְבָּן וָואס שַׁ״ץ יִמַח שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ הָאט אָנְגֶעמַאכְט, דוּרְכְדֶעם וָואס עֶר הָאט זִיךְ עֶרְקְלֶערְט אַלְץ ׳מָשִׁיחַ׳, אוּן מֶען גֵייט אוֹיסְגֶעלֵייזְט וֶוערְן, מִמֵילָא דַארְף מֶען דָאךְ אַרָאפְּוַוארְפְּן פוּן זִיךְ דִי ׳עוֹל מַלְכוּת׳, דִי יָאךְ פוּן דִי רוּסִישֶׁע רֶעגִירוּנְג, אוּן אַזוֹי פוּן אַלֶע אַנְדֶערֶע מְדִינוֹת, בִּיז אַפִילוּ שְׁפֶּעטֶער אִין דִי צַייטְן פוּנֶעם בַּעַל־שֵׁם־הַקָדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ זֶענֶען נָאךְ גֶעוֶוען דִי ׳פְרַאנְקִיסְטְן׳ יִמַח שְׁמָם וְזִכְרָם, אָפְּשְׁטַאמִיגֶע פוּן שַׁ״ץ יִמַח שְׁמוֹ וָואס דוּרְכְדֶעם אִיז גֶעבֶּעךְ גֶעוָוארְן דִי גְזֵירוֹת אוֹיף אִידְן אַסַאךְ אַרְגֶער, בִּיז אִידְן זֶענֶען אִינְגַאנְצְן צוּבְּרָאכְן גֶעוָוארְן.

און אויב אִיז נִישְׁט גֶענוּג גֶעוֶוען דִי צָרוֹת וָואס מֶען הָאט גֶעהַאט אוֹיסְצוּשְׁטֵיין פוּן דִי גוֹיִם, הָאט זִיךְ נָאכְדֶעם אָנְגֶעהוֹיבְּן צָרוֹת און מַחְלוֹקֶת פוּן אִינֶעוֵוייניג בַּיי דִי אִידְן אַלֵיין רַחְמָנָא לִצְלָן, דִי 'לוֹמְדִים' הָאבְּן גֶעהַאלְטְן אַז דֶער פָּשׁוּטֶ'ער הֲמוֹן עַם זֶענֶען 'עַמֵי הָאֲרַצִים', און קֶען מֶען נִישְׁט זַיין מִיט זֵיי אִינְאֵיינֶעם וְכוּ', עֶס הָאט נִישְׁט גֶעפַּאסְט פַאר דִי 'לֶערְנֶערְס' צוּ דַאוֶונֶען מִיט זֵיי, מְמֵילָא הָאט מֶען גֶעמַאכְט עֶקְסְטֶערֶע שׁוּהְלְן פַאר זֵיי, עֶס אִיז גֶעוֶוען אַ שְׁנַיידֶער שׁוּהְל, אַ שׁוּסְטֶער שׁוּהְל, אַ פַארְבֶּער שׁוּהְל, בִּיז דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל-שֵׁם-טוֹב אִיז גֶעקוּמֶען און דָאס מְבַטֵל גֶעוֶוען.

נָאכְדֶעם אִיז גֶעוֶוען דִי 'בַּעֲלֵי מוּסָר', וָואס זֵיי פְלֶעגְן זֵייעֶר צוּבְּרֶעכְן און אִיבֶּער שְׁרֶעקְן אִידִישֶׁע קִינְדֶער מִיט זֵייעֶר שַׁארְפֶע מוּסָר-רֵייד וָואס זֵיי הָאבְּן גֶעזָאגְט, דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ הָאט לוֹחֵם גֶעוֶוען אַקֶעגְן זֵיי, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער תּוֹלְדוֹת בְּרֶענְגְט (תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף פַּרְשַׁת קְדוֹשִׁים): וָואס עֶר הָאט גֶעהֶערְט פוּן זַיין רֶבִּי'ן דֶער הֵיילִיגֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ טַייטְשְׁן, דָאס וָואס עֶס שְׁטֵייט

אִין פָּסוּק (בַּמִדְבָּר כא, ה-ו), נָאכְדֶעם וָואס דִי אִידְן הָאבְּן גֶערֶעדְט אוֹיפְן בַּאשֶׁעפֶער אוּן אוֹיף מֹשֶׁה, הָאט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער גֶעשִׁיקְט דִי **נְחָשִׁים הַשְׂרָפִים** - בְּרֶענֶעדִיגֶע שְׁלֶענְג, אוּן זֵיי הָאבְּן גֶעבִּיסְן דֶעם פָאלְק, אוּן אַ גְרוֹיסֶער עוֹלָם אִיז גֶעשְׁטָארְבְּן דֶערְפוּן; אַז דָאס גֵייט הַיינְט אַרוֹיף אוֹיף דִי בַּעֲלֵי מוּסָר, וָואס זֵיי גֵייעֶן אַרוּם אוּן שְׁרֶעקְן אִיבֶּער אוּן בַּייסְן דִי צוּבְּרָאכֶענֶע אִידְן. ווַייל דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ אִיז גֶעקוּמֶען אוֹיפְצוּהֵייבְּן כְּלַל יִשְׂרָאֵל, אוּן צוּזַאם נֶעמֶען כְּלַל יִשְׂרָאֵל.

אֵיינְמָאל אִיז דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ גֶעגַאנְגֶען מִיט דִי תַּלְמִידִים אִין וַואלְד, פְּלוּצְלִינְג וֶוערְט עֶר נֶעְלָם פוּן לֶעבְּן דִי תַּלְמִידִים אוּן עֶר גֵייט צוּ אַ בּוֹים, אוּן עֶר הַאקְט זִיךְ זַיין קָאפּ אוּן עֶר וֵויינְט זֵייעֶר שְׁטַארְק, דִי תַּלְמִידִים שְׁטֵייעֶן דָארְט אִין דֶער זַייט מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגְן פַּחַד, נָאכְדֶעם וָואס עֶר הָאט גֶעעֶנְדִיגְט, פְרֶעגְן זֵיי: רֶבִּי! וָואס אִיז דָא גֶעשֶׁעהְן?! זָאגְט עֶר: אִיר זֶעהְט וִויפִיל טוֹיזֶענְטֶער בְּלֶעטֶער אוּן צְוַוייגְן עֶס אִיז דָא אוֹיף דֶעם בּוֹים? אַזוֹיפִיל פַאלְשֶׁע רֶבִּי׳ס אוּן מַנְהִיגִים וֶועט לֵיידֶער זַיין פַאר מָשִׁיחַ

וֶועט קוּמֶען, וָואס זֵיי וֶועלְן פַארְפִירְן דֶעם פָאלְק אוּן אָנְמַאכְן אַ חוּרְבָּן.

אוּן אוֹיף דֶעם אִיז דֶער בַּעַל-שֵׁם-הַקָדוֹשׁ אַרָאפְּגֶעקוּמֶען אוֹיף דֶער וֶועלְט: מְאַחֵד צוּ זַיין כְּלַל יִשְׂרָאֵל; אוּן אֲפִילוּ אַז אֵיינֶער קֶען נִישְׁט לֶערְנֶען דַארְף מֶען אִים אוֹיךְ נִישְׁט מְרַחֵק זַיין, נָאר פוּנְקְט פַארְקֶערְט, אִים מְקָרֵב זַיין אוּן לֶערְנֶען מִיט אִים וְכוּ'.

בִּיז דֶערְוַוייל אַנְטְשְׁטָאטְס חֲסִידוּת זָאל צַאמְנֶעמֶען אִידִישֶׁע קִינְדֶער, אִיז פוּן דֶעם אַלֵיין גֶעוָוארְן גְרוּפֶּעס מִיט גְרוּפֶּעס, בִּיז אֵיין חֲסִידוּת קֶען זִיךְ לֵיידֶער נִישְׁט פַארְטְרָאגְן מִיט דִי אַנְדֶערֶע חֲסִידִים, אוֹיף אַזוֹי וַוייט אַז מֶען אִיז זִיךְ נִישְׁט מְשַׁדֵךְ אֵיינֶער מִיטְן אַנְדֶערְן רַחְמָנָא לִצְלָן.

צַדִיקִים הָאבְּן גֶעזָאגְט: וֶוען צְוֵויי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים קְרִיגְן זִיךְ אַרוּם חַס וְשָׁלוֹם, אוּן שְׁטֶעכְן זִיךְ מִיט וֶוערְטְלִיךְ אִין בֵּית הַמִדְרָשׁ, שְׁטֶעכְן זִיךְ צְוֵויי מֶענְטְשְׁן אִין יֶענֶער עֶק וֶועלְט מִיט מֶעסֶערְס רַחְמָנָא לִצְלָן!

דָאס הֵייסְט, כָּאטְשִׁיג יֶעדֶער מֶעג הַאלְטְן אַז זַיין פְּשַׁט אִיז גֶערֶעכְט, אוּן זַיין שְׁטַארְק מִיט דֶעם בִּיזְן סוֹף, אָבֶּער נִישְׁט וֶוערְן שׂוֹנְאִים צוּלִיבּ דֶעם, אַזוֹי וִוי מֶען זֶעהְט בַּיי דִי מַחְלוֹקֶת שַׁמַאי וְהִלֵּל, וָואס כָּאטְשִׁיג ׳שַׁמַאי׳ אִיז גֶעגַאנְגֶען מִיט דִי מִדָּה פוּן ׳גְבוּרָה׳ אוּן עֶר הָאט אַלְץ גֶע׳פַּסְקֶ׳נְט לְחוּמְרָא, אוּן ׳הִלֵּל׳ אִיז גֶעגַאנְגֶען מִיט דִי מִדָּה פוּן ׳חֶסֶד׳ אוּן אַלֶעס גֶע׳פַּסְקֶ׳נְט ׳לְקוּלָא׳ (עַיֵּין שַׁעַר הַגִּלְגּוּלִים, הַקְדָּמָה לד), אוּן קֵיינֶער הָאט נִישְׁט נָאכְגֶעגֶעבְּן דֶעם אַנְדֶערְן, דָאךְ גֶעפוּנֶען מִיר אִין דִי מִשְׁנָה (יְבָמוֹת י״ג ע״ב), אַז זֵיי הָאבְּן זִיךְ מְשַׁדֵךְ גֶעוֶוען צְוִוישְׁן זִיךְ. נָאר וֶוען עֶס הָאבְּן זִיךְ פַארְמֶערְט תַּלְמִידִים וָואס הָאבְּן נִישְׁט גֶענוּג אַרוֹיסְגֶענוּמֶען דֶעם לִימוּד פוּן זֵייעֶר רֶבִּי׳ן, אִיז גֶעוָוארְן אַ גַאנְצֶע אִיבֶּערְקֶערֶענִישׁ אוּן מַחְלוֹקֶת (סוֹטָה מ״ז ע״ב).

ז.

דָאס זֶעהְט מֶען אוֹיךְ בַּיים הֵיילִיגְן רֶבִּי׳ן וָואס עֶר אִיז גֶעקוּמֶען מְגַלֶה זַיין דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטְן, אוּן מְחַזֵק זַיין, מְעוֹדֵד זַיין אוּן מְשַׂמֵחַ זַיין אַלֶע צוּבְּרָאכֶענֶע נְשָׁמוֹת, אוּן יֶעדְן אוֹיפְהֵייבְּן, פוּנְדֶעסְטְוֶועגְן אִיז גֶעוָוארְן דֶערְפוּן

אַזוֹיפִיל כִּיתּוֹת, כָאטְשִׁיג דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט גֶעזָאגְט (חַיֵּי מוֹהֲרַ"ן סִימָן שיט): אִיךְ וֶועל מַאכְן פוּן עֶנְק כִּיתּוֹת כִּיתּוֹת. הָאט עֶר אָבֶּער נִישְׁט גֶעזָאגְט אַז אֵיין גְרוּפֶּע וֶועט זִיךְ קְרִיגְן אוֹיפְן אַנְדֶערְן, נָאר יֶעדֶע גְרוּפֶּע זָאל נֶעמֶען דִי וֶוערְטֶער פוּנֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּי'ן לוֹיט זֵייעֶרֶע כּוֹחוֹת, אָבֶּער נִישְׁט צוּ טְשֶׁעפֶּענֶען דֶעם צְוֵוייטְן. נָאר וִויבַּאלְד מֶען לֶערְנְט נִישְׁט גֶענוּג דֶעם הֵיילִיגְן רֶבִּינְ'ס סְפָרִים פַארְקֶרִיכְט מֶען זֵייעֶר שְׁטַארְק.

דֶערְפַאר אַז מִיר לַיידְן אַזַאלֶעכֶע צָרוֹת אִין דֶעם בִּיטֶערְן גָלוּת, לָאמִיר זִיךְ כָאטְשׁ יֶעצְט צַאמְנֶעמֶען, וָואס דוּרְכְדֶעם וֶועלְן דִי גוֹיִם נִישְׁט הָאבְּן קַיין שְׁלִיטָה אוֹיף אוּנְז, אַזוֹי וִוי מִיר זָאגְן בַּיי דִי מְגִילָה (אֶסְתֵּר ג, ח): **יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד** - וֶוען אִידְן הַאלְטְן זִיךְ צוּזַאמֶען, דֶעמָאלְטְס: **מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים** - וֶוערְן דִי גוֹיִם צְוִוישְׁן זִיךְ צוּשְׁפְּלִיטֶערְט. דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת פַּחַד, סִימָן כד): וֶוען עֶס אִיז דָא אַחְדוּת צְוִוישְׁן אִידְן, פַאלְט אַ פַּחַד אוֹיף דִי אוּמוֹת הָעוֹלָם צוּ טְשֶׁעפֶּענֶען דִי אִידְן.

ח.

דֶער בַּאשֶׁעפֶער הָאט גֶעהֵייסְן שְׁפְּרִיצְן דִי ׳אֵפֶר הַפָּרָה׳ כְּדֵי זִיךְ צוּ רֵיינִיגְן פוּן אַלֶע ׳טוּמְאוֹת׳, אוּן דִי תּוֹרָה זָאגְט, אַז דָאס אִיז אַ ׳חֹק׳ וָואס מֶען קֶען נִישְׁט פַארְשְׁטֵיין מִיטְן שֵׂכֶל, וַוייל דָאס אִיז מְטַהֵר טְמֵאִים - עֶס רֵיינִיגְט דִי טָמֵא׳נֶע מֶענְטְשְׁן, אוּן צוּ דִי זֶעלְבֶּע צַייט אִיז עֶס אוֹיךְ מְטַמֵא טְהוֹרִים - דֶער כֹּהֵן וָואס שְׁפְּרִיצְט דֶערְפוּן וֶוערְט טָמֵא.

דָאס גֵייט אוֹיךְ אַרוֹיף אוֹיף הַיינְטִיגֶע צַייטְן, אַז עֶס קוּמְט אַ בָּחוּר וָואס אִיז אִינְגַאנְצְן צוּבְּרָאכְן אוּן צוּשָׁאסְן פוּן זַיינֶע דוּרְכְפֶעלֶער אוּן גְרָאבֶּע עֲבֵירוֹת, אוּן דֶער צַדִיק גֶעט זִיךְ אָפּ מִיט אִים, אוּן גֶעט אִים הִתְחַזְקוּת, כָאטְשִׁיג עֶר כַאפְּט נָאךְ אַריין דֶערְפַאר בִּזְיוֹנוֹת פוּן דִי טַאטֶע אוּן מַאמֶע: הַיִתָּכֵן מֶען הָאט פַארְכַאפְּט זֵייעֶר זוּהְן?! [בִּשְׁעַת דִי עֶלְטֶערְן וֵוייסְן גָארְנִישְׁט וִוי צוּבְּרָאכְן זֵייעֶר זוּהְן אִיז גֶעוֶוען, אוּן וואוּ עֶר וָואלְט אָנְגֶעקוּמֶען רַחְמָנָא לִצְלָן, וָואס מֶען קֶען נִיטְאַמָאל אַרוֹיסְבְּרֶענְגֶען, דֶערְפַאר קוּמֶען זֵיי מִיט טַעֲנוֹת: דֶער זוּהְן אִיז דָאךְ גֶעוֶוען אַזַא לַמְדָן אוּן

אַ עֶרְלִיכֶער. און עֶס איז זֵייעֶר שְׁוֶוער זֵיי אוֹיפְצוּקְלֶערְן דֶעם אֱמֶתְ׳ן מַצָב פון דֶעם זוּהְן], אָבֶּער דֶער זוּהְן אַלֵיין וֵוייסְט דָאךְ יָא גַאנְץ גוּט וֶוער עֶר איז גֶעוֶוען, און אִין וָואסְפַארַא שְׁאוֹל תַּחְתִּית עֶר איז גֶעלִיגְן: נִישְׁט גֶעלֵייגְט קַיין תְּפִלִין, נִישְׁט גֶעהִיטְן שַׁבָּת, גֶעגֶעסְן טְרֵיפוֹת, און פוּן לֶערְנֶען רֶעדְט מֶען שׁוֹין נִישְׁט. און אַ דַאנְק דֶעם צַדִיק הָאט עֶר בָּרוּךְ הַשֵּׁם אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּבִּיסְלִיךְ צוּ לֵייגְן תְּפִלִין, הִיטְן שַׁבָּת, אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ לֶערְנֶען מִקְרָא מִשְׁנָה גְמָרָא, בִּיז עֶר איז שׁוֹין גֶעוָוארְן אַ גַאנְצֶער לַמְדָן.

קוּמְט דָאךְ אוֹיס אַז עֶר גֶעוֶוען מוֹרָא׳דִיג טָמֵא, און אֵיינֶער הָאט אִים מְטַהֵר גֶעוֶוען, דָאךְ זֶעהְט מֶען אַז עֶר אַלֵיין זָאגְט שְׁפֶּעטֶער אוֹיף דֶעם צַדִיק וָואס הָאט זִיךְ אַזוֹיפִיל גֶעפָּארֶעט מִיט אִים, און אִים גֶעבְּרֶענְגְט צוּ דִי אַלֶע גוּטֶע זַאכְן, אַז עֶר איז גָאר טָמֵא! און עֶר איז נִישְׁט אוֹיסְגֶעהַאלְטְן!!! דָאס איז אַ חֹק וָואס מֶען קֶען נִישְׁט פַארְשְׁטֵיין.

נָאר דָאס קוּמְט פוּן גַאֲוָה, אַז עֶר וִויל זַיין אַ מַנְהִיג, אָבֶּער בֶּאֱמֶת דַארְף אַ אִיד שְׁטֶענְדִיג וִויסְן און אַרַיינֶעמֶען

אִין זִיךְ, אַז עֶס אִיז נָאר דָא דֶער בּוֹרֵא-כָּל-עוֹלָמִים, מְמֵילָא אוֹיבּ מֶען וֵוייסְט אַז נָאר דֶער בַּאשֶׁעפֶּער אִיז דָא, פַּאלְט שׁוֹין אַוֶועק דִי אַלֶע שְׁטוּתִים אוּן נַארִישְׁקֵייטְן פוּן גֵאוּת אוּן כָּבוֹד, אַזוֹי וִוי דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ו): אוֹיבּ עֶס אִינְטֶערֶעסִירְט נִישְׁט פַּאר אַ מֶענְטְשׁ זַיין אֵייגֶענֶעם כָּבוֹד, אוּן אַפִילוּ אַז מֶען פַארְשֶׁעמְט אִים שְׁוַוייגְט עֶר, וֶועט דוּרְךְ דֶעם פַּארְמֶערְט דֶעם אֵייבֶּערְשְׁטֶנְס כָּבוֹד, אוּן אַזוֹי אוֹיךְ פַּארְקֶערְט נֶעבֶּעךְ.

ט.

דָאס גֶעפוּנֶען מִיר אִין דִי וָואכֶעדִיגֶע סִדְרָה, בַּיי דִי עֵגֶל, וָואס דִי גַאנְצֶע זַאךְ אִיז גֶעשֶׁעהְן, וַוייל זֵיי הָאבְּן גֶעזָאגְט (שְׁמוֹת לב, א): כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ - פְּלוּצְלִינְג גֶעדֶענְקְט מֶען שׁוֹין נִישְׁט מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, אוּן מֶען וֵוייסְט נִישְׁט וָואס עֶס אִיז גֶעשֶׁען מִיט אִים. וִוי אַזוֹי אִיז דָאס מֶעגְלִיךְ? מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט זִיךְ דָאךְ מוֹסֵר נֶפֶשׁ גֶעוֶועזְן פַאר דִי אִידְן אִין מִצְרַיִם.

און נָאךְ גְלַייךְ בַּיים אָנְפַאנְג, וֶוען עֶר הָאט גֶעזֶעהְן ווי צְוֵויי אִידְן שְׁלָאגְן זִיךְ, אִיז עֶר גְלַייךְ גֶעגַאנְגֶען מַאכְן שָׁלוֹם, און מֶען הָאט אִים נָאךְ גֶע׳מַסֶרְ׳ט דֶערְפַאר, און עֶר הָאט גֶעמוּזְט אַנְטְלוֹיפְן פוּן מִצְרַיִם, און נָאכְדֶעם וָואס דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים שׁוֹין גֶעשִׁיקְט אַרוֹיסְצוּנֶעמֶען די אִידְן, הָאט עֶר קוֹדֶם נִישְׁט גֶעוָואלְט, און עֶר הָאט גֶעזָאגְט פַארְן אֵייבֶּערְשְׁטְן (שְׁמוֹת ד, יג): **שְׁלַח נָא בְּיַד תִּשְׁלָח**. בִּיז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט אִים גֶעצְוִוינְגֶען דֶערְצוּ, דֶעמָאלְטְס אִיז עֶר גֶעגַאנְגֶען אֵיינְמָאל און נָאכְאַמָאל צוּ פַּרְעֹה, און זִיךְ מוֹסֵר נֶפֶשׁ גֶעוֶוען פַאר די אִידְן, וַוייל פַּרְעֹה הָאט אִים גֶעזָאגְט (שְׁמוֹת י, כח): אַז דוּ וֶועסְט נָאכְאַמָאל קוּמֶען וֶועל אִיךְ דִיר הַרְגֶ׳עֶנען! און אַלֶעס הָאט עֶר נָאר גֶעטוּהְן כְּדֵי צוּ הֶעלְפְן די אִידְן.

און אַזוֹי הָאט עֶר טַאקֶע בַּאוִויזְן אַרוֹיסְצוּנֶעמֶען די אִידְן פוּן מִצְרַיִם, און שְׁפַּאלְטְן פַאר זֵיי דֶעם יַם, און זֵיי גֶעבְּן די תּוֹרָה, און נָאךְ אַלֶעם גֵייט מֶען און מֶען מַאכְט אַן עֵגֶל, אַזוֹי אוֹיךְ נָאכְדֶעם גֶעפוּנֶען מִיר אַז די אִידְן הָאבְּן נָאכְגֶעקוּקְט משֶׁה רַבֵּינוּ, אַזוֹי ווי דֶער מִדְרָשׁ זָאגְט

(שְׁמוֹת רַבָּה פַּרְשָׁה נא, סִימָן ו), אוֹיפְן פָּסוּק (שְׁמוֹת לג, ח): **וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה.** זֵיי הָאבְּן גֶעזָאגְט: מֹשֶׁה אִיז אַ גַנָב! עֶר עֶסְט זִיךְ אָן פוּן אוּנְזֶער גֶעלְט, וֶועגְן דֶעם הָאט עֶר אַזַא דִיקְן הַאלְז. דָאס בַּאצָאלְט מֶען פַאר דִי אַלֶע טוֹבוֹת וָואס עֶר הָאט גֶעטוּהְן?! וֶועגְן דֶעם אִיז דָאס אוֹיךְ דִי זֶעלְבֶּע חֹק פוּן פָּרָה אֲדוּמָה וָואס אִיז מְטַהֵר טְמֵאִים, וּמְטַמֵא טְהוֹרִים.

י.

דֶערְפַאר מוּז זִיךְ אַ מֶענְטְשׁ מוֹרָא׳דִיג מְחַזֵק זַיין, אוּן אַז עֶר טוּט אַ טוֹבָה פַאר אַ צְוֵוייטְן, זָאל עֶר שׁוֹין זַיין צוּגֶעגְרֵייט אוּן וִויסְן אַז יֶענֶער וֶועט אִים צוּרִיק צָאלְן שְׁלֶעכְטְס, אוּן אַ מֶענְטְשׁ וָואס עֶר הָאט צוּטוּהְן מִיט אַ צִיבּוּר, דַארְף וִויסְן פוּן פָארְאוֹיס אַז מֶען וֶועט הָאבְּן אוֹיף אִים קְרִיטִיק, [אוּן אַ מֶענְטְשׁ וָואס וִויל נִישְׁט בַּאקוּמֶען קַיין קְרִיטִיק, זָאל עֶר גָארְנִישְׁט טוּהְן...] דֶערְפַאר דַארְף אַ מֶענְטְשׁ נִישְׁט נִתְפָּעֵל וֶוערְן פוּן אַ צְוֵוייטְן.

דָאךְ זָאגְט שְׁלֹמֹה הַמֶלֶךְ (מִשְׁלֵי יז, יג): **מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא תָמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ** - וֶוער עֶס בַּאצָאלְט צוּרִיק

שְׁלֶעכְטְס פַאר אַ טוֹבָה וָואס עֶר הָאט גֶעהַאט, וֶועט זִיךְ דִי שְׁלֶעכְטְס נִישְׁט אָפְּטוּהְן פוּן זַיין הוֹיז. דֶערְפַאר אִיז קֵיינְמָאל נִישְׁט כְּדַאי צוּ טְשֶׁעפֶּענֶען אַ צְוֵוייטְן, בִּפְרַט פוּן אֵיינֶעם וָואס דוּ הָאסְט גֶעהַאט אַ טוֹבָה, וַוייל מֶען וֶועט נָאכְדֶעם בַּאצָאלְן דֶערְפַאר זֵייעֶר טַייעֶר.

אוּן מֶען זֶעהְט טַאקֶע וָואס דֶער עֵגֶל הָאט נֶעבֶּעךְ גוֹרֵם גֶעוֶוען, אַז דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הָאט גֶעזָאגְט (שְׁמוֹת לב, לד): וּבְיוֹם פָּקְדִי וּפָקַדְתִּי. זָאגְן אוֹיף דֶעם חַזַ"ל (סַנְהֶדְרִין קב ע"א): עֶס אִיז נִישְׁט דָא קֵיין צָרָה וָואס אַ מֶענְטְשׁ הָאט, וָואס עֶס זָאל נִישְׁט זַיין דֶערִין אַ חֵלֶק פוּן דִי עֵגֶל. פַארְקֶערְט זֶעהְט מֶען אוֹיךְ אַז מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָאט דוּרְכְדֶעם זוֹכֶה גֶעוֶוען אַז דִי שְׁכִינָה הָאט אִים שְׁטֶענְדִיג בַּאגְלֵייט (שְׁמוֹת לג, ח. וְעַיֵּין בְּרַשִׁ"י) אוּן זַיין פָּנִים הָאט אִים זֵייעֶר שְׁטַארְק גֶעלָאכְטְן, אַזוֹי וַוייט אַז עֶר הָאט גֶעמוּזְט פָארְשְׁטֶעלְן זַיין פָּנִים מִיט אַ מַאסְק (שָׁם לד, כט).

יא.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק א, סִימָן ר"א): צְ'דָקָה תַּ'צִּיל מִ'מָּוֶת (מִשְׁלֵי י, ב), אִיז דִי רָאשֵׁי תֵּיבוֹת פוּן 'מַצֹּת'. נָאכְדֶעם זָאגְט דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי (שָׁם), אַ סְגוּלָה פַאר 'חוֹלִי נוֹפֵל' (עֶפֶּעלֶעפְּסִי) רַחְמָנָא לִצְלָן, צוּ טֵיילְן צְדָקָה, דָאס אִיז מְרוּמָז אִינֶעם פָּסוּק (תְּהִלִּים קיב, ט): פִּ'זַּר נָ'תַן לָ'אֶבְיוֹנִים. וָואס אִיז רָאשֵׁי תֵּיבוֹת 'נֵפֶל'; וַוייל דוּרְךְ צְדָקָה קֶען מֶען נִיצוֹל וֶוערְן פוּן דִי מַחֲלָה פוּן אַרָאפְּפַאלְן.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי הָאט דָאס גֶעזָאגְט אוֹיף אַ גֶעוִויסְן צַדִיק וָואס הָאט גֶעהַאט דִי מַחֲלָה, אוּן יֶענֶער הָאט אָנְגֶעהוֹיבְּן צוּ טֵיילְן צְדָקָה, אוּן עֶר אִיז טַאקֶע נִיצוֹל גֶעוָוארְן דֶערְפוּן.

אוּן דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט דָאס אוֹיף גֶעבְּן צְדָקָה פַאר מַצוֹת, קוּמְט אוֹיס אַז וֶוען אַ מֶענְטְשׁ גֶעט גֶעלְט פַאר 'מָעוֹת חִטִּין', אַז אִידְן זָאלְן הָאבְּן אוֹיף פֶּסַח, אִיז דָאס אִים מַצִּיל פוּן אַלֶע מַחֲלוֹת אוּן שְׁלֶעכְטֶע קְרֶענְק רַחְמָנָא

לִצְלָן, וַוייל אַלֶע מַחֲלוֹת קוּמְט פוּנֶעם מֹחַ, וָואס דָאס אִיז דֶער עִיקָר בַּיי 'חוֹלִי נוֹפֵל'.

עֶס שְׁטֵייט אִין **שׁוּלְחָן עָרוּךְ** (עַיֵין מִשְׁנָה בְּרוּרָה סִימָן תכ"ט, ס"ק ב), אַז פּוּרִים זָאל מֶען שׁוֹין אָנְהֵייבְּן לֶערְנֶען **הִלְכוֹת פֶּסַח**. און דֶער הֵיילִיגֶער **רַמָ"א** הֵייבְּט אָן הִלְכוֹת פֶּסַח (אוֹרַח חַיִים סִימָן תכ"ט סְעִיף א, הַגָ"ה): **נוֹהֲגִים לִיתֵּן מָעוֹת חִיטִין** - מֶען פִּירְט זִיךְ צוּ גֶעבְּן גֶעלְט פַאר מַצוֹת אוֹיף פֶּסַח. דֶערְפַאר דַארְף מֶען שׁוֹין בַּאזָארְגְן אַז אַלֶע אִידְן זָאלְן הָאבְּן גֶענוּג שֶׁפַע אוֹיף פֶּסַח, און אַז מֶען גֶעט פַאר יֶענֶעם, הֶעלְפְט דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער אַז מֶען הָאט אוֹיךְ פַאר זִיךְ אַלֵיין, אַזוֹי וִוי צַדִיקִים הָאבְּן גֶעזָאגְט אַ רֶמֶז, אַז דָאס וָוארְט 'וְנָתְנוּ', קֶען מֶען לֵיינֶען דִי זֶעלְבֶּע אוֹיף בֵּיידֶע זַייטְן, אַהִין און צוּרִיק; צוּ וַוייזְן אַז וֶוען מֶען גֶעט צְדָקָה בַּאקוּמְט מֶען דָאס צוּרִיק פוּן הִימֶעל.

דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער זָאל הֶעלְפְן אַז מֶען זָאל קֶענֶען שְׁטֶענְדִיג זַיין מַשְׁפִּיעִים - גֶעבְּן פַאר יֶענֶעם, און נִישְׁט דַארְפְן אָנְקוּמֶען צוּ טוֹבוֹת פוּן יֶענֶעם, וַוייל דָאס אִיז דִי גְרֶעסְטֶע קְלָלָה, אַזוֹי וִוי מִיר זֶעהֶען אַז אֵיינְס פוּן דִי

תְּפִלּוֹת וָואס דֶער כֹּהֵן גָדוֹל הָאט מִתְפַּלֵל גֶעוֶוען אֵיין מָאל אַ יָאר, וֶוען עֶר אִיז אַרַיין לִפְנֵי וְלִפְנִים אִין קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אוּן עֶר הָאט נָאר גֶעזָאגְט גָאר אַ קוּרְצֶע תְּפִלָּה, הָאט עֶר גֶעבֶּעטְן: שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל זֶה לָזֶה - אִידִישֶׁע קִינְדֶער זָאלְן נִישְׁט דַארְפְן צוּקוּמֶען אֵיינֶער צוּם אַנְדֶערְן. וַוייל דָאס אִיז דִי גְרֶעסְטֶע בְּרָכָה, צוּ זַיין אַ מַשְׁפִּיעַ, אוּן שְׁטֶענְדִיג גֶעבְּן נָאךְ אוּן נָאךְ.

דֶער הֵיילִיגֶער רֶבִּי זָאגְט (לִיקוּטֵי מוֹהֲרַ"ן חֵלֶק ב, סִימָן ד): דוּרְךְ צְדָקָה מַאכְט מֶען אוֹיף אַ טִיר פַארְן מֶענְטְשׁ. אוּן וָואס מֶער צְדָקָה מֶען גֶעט אַלְץ מַאכְט מֶען אִים אוֹיף נָאךְ אַ גְרֶעסֶערֶע טִיר; דֶערְפַאר אִיז דִי גְרֶעסְטֶע זַאךְ צוּ גֶעבְּן צְדָקָה בִּפְרַט אוֹיף פֶּסַח.

זָאל דֶער אֵייבֶּערְשְׁטֶער הֶעלְפְן מִיר זָאלְן אַלֶע הָאבְּן אַ חֵלֶק אִין 'מָעוֹת חִיטִין' אוֹיף פֶּסַח, מִמֵילָא וֶועלְן מִיר שׁוֹין אַלֶע הָאבְּן שֶׁפַע. אַזוֹי אוֹיךְ זָאלְן מִיר קֶענֶען אֵיינֶער דֶעם אַנְדֶערְן מְחַזֵק זַיין, אוּן דֶער עִיקָר זוֹכֶה צוּ זַיין צוּ שִׂמְחָה.

~ תַּם וְנִשְׁלַם שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם ~

הספר הקדוש הזה נדפס לזכות

מורינו **ראש הישיבה** שליט"א

וזוגתו

אסתר גיטל תחי',

וילדיהם

שלמה ומשפ',

אלחנן חיים ומשפ',

מרים העניא זיסל ומשפ',

שמעון, נחמן נתן, יצחק דוד, צבי,

רחל לאה, יוסף, מנחם, יחזקאל.

הקדוש ברוך הוא ימלא

את כל משאלות לבם לטובה

ויתברכו מפי עליון

בבני חיי ומזוני רוויחא

ויזכו לרות רוב נחת דקדושה

מכל יוצאי חלציהם

אמן כן יהי רצון